

ใบรับรองปัญหาพิเศษ

ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เรื่อง

ทัศนคติของนักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ที่มีต่อกรณี ส.ป.ก. 4-01

The Public Opinions of Student in King Mongkut's Institute of Technology

Chokuntaharn Ladkrabang Concerning ALRO 4-01

ของ

นางสาวนารีรัตน์ ไชยทรัพย์เกียรติ

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วท.บ. (บริหารธุรกิจเกษตร)

เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2539

อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ

 , 17 / ๕ / 39

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิสิทธิ์ แก้วฉา)

กรรมการปัญหาพิเศษ

 , 17 / ๕ / 39

(รองศาสตราจารย์อมรศรี ตันพิพัฒน์)

หัวหน้าภาควิชาฯ

 , 17 / ๕ / 39

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริจรรยา เครือวิริยะพันธ์)

๑๒๗.
๒๖๔๘๘๗
๒๕๓๙

14741

20 ส.ค. 254

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

14741

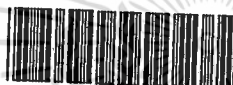
สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

เรื่อง

ทัศนคติของนักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังที่มีต่อ
กรณี ส.ป.ก. 4-01

The Public Opinions of Student in King Mongkut's Institute of Technology

Chaokuntaharn Ladkrabang Concerning ALRO 4-01

T097423

โดย

นางสาวนารีรัตน์ ไวยุทธ์เกียรติ

ปท.
๑๖488๗
๒5๓9

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... ๑7423
วัน,เดือน,ปี..... - 8 JUN 2003

เสนอ

ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (บริหารธุรกิจเกษตร)

พ.ศ. 2539

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เนื่องจากมติดังกล่าวยังมีส่วนของหลักการคืออยู่น่าจะนำไปแก้ไขใหม่ เพราะถ้ามีการล้มเลิกมติไป อาจทำให้เกิดความขัดแย้งได้ ส่วนการแก้ปัญหาเกษตรกรครอบครองที่ดินของรัฐก่อนประกาศ เป็นเขตการปฏิรูปที่ดินยากที่จะไม่ให้เกิดการกระทบกระเทือนทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ คิดเห็นว่าเกษตรกรควรเวนคืนส่วนที่เกินสิทธิตามกฎหมายให้แก่รัฐ เพื่อรัฐนำไปจัดสรรให้กับ เกษตรกรรายอื่นที่ไม่มีที่ดินทำกินต่อไป แต่ในทางปฏิบัติแล้วเป็นไปค่อนข้างยาก สำหรับ พระราชบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532 มีสาระสำคัญพอสรุปได้คือ เพื่อขยาย ขอบเขตการจัดสรรที่ดินให้กว้างขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้ประสงค์จะเป็นเกษตรกร และผู้ประกอบการ กิจการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินได้ด้วย และผู้ที่ครอบครองที่ดินของรัฐก่อนปี พ.ศ. 2510 สามารถยื่นคำร้องขอออกหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้ ปัญหาในการปฏิรูป ที่ดินนั้นส่วนใหญ่คือ การจัดซื้อที่ดินของเอกชนมีราคาค่อนข้างสูง ซึ่งรัฐไม่สามารถซื้อหรือเวน คืนที่ดินจากเจ้าของเดิมได้ ทำให้เกษตรกรเป้าหมายไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร ราคาสูงกลายเป็น สิ่งจูงใจให้เจ้าของที่ดินเดิมขายให้กับผู้อื่นละทิ้งอาชีพเกษตรกรรมไป และปัญหาด้าน กฎหมายที่ไม่สามารถอธิบายได้ชัดเจนในเรื่องความแตกต่างระหว่างสิทธิในที่ดินที่ได้จากการ ปฏิรูปที่ดิน กับสิทธิในที่ดินที่ได้ตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังขาดมาตรการในการสนับสนุนการ ปฏิรูปที่ดินและงานพัฒนาการเกษตร

จากการศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะบางประการ ที่น่าจะแก้ปัญหการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรได้คือ รัฐควรทบทวนแก้ไขมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 ไม่ควรยกเลิกมตินั้น ไปเลยเนื่องจากมติดังกล่าวยังมีส่วนที่อยู่ ให้เกษตรกรเช่าซื้อที่ดินแทนการ ออกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01 และสามารถซื้อขายได้ แต่ต้องมีมาตรการควบคุม เช่น กำหนด หลักเกณฑ์ว่าผู้ที่เช่าซื้อที่ดินต้องอยู่ในพื้นที่นั้นมาก่อนไม่น้อยกว่า 3-4 ปี และต้องทำการเกษตร เท่านั้น ส่วนปัญหาการครอบครองที่ดินของรัฐก่อน พ.ศ. 2510 ที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอออก หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์หรือโฉนดที่ดิน ให้เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 50 ไร่ โดยต้องมีการตรวจสอบว่า เป็นเกษตรกรจริงๆ และมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าเป็นเกษตรกรจริงๆแต่ขาด คุณสมบัติต้องตรวจสอบภูมิลำเนาเดียวกับที่ดินที่ได้รับด้วย แต่ถ้าย้ายภูมิลำเนาต้องอยู่เกิน 5 ปี และต้องคิดประกาศรายชื่อให้สังคมตรวจสอบอีกครั้งด้วย นอกจากนี้มีแนวทางที่จะพัฒนาให้ เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ให้ผูกพันกับที่ดินทำกิน และแก้ปัญหาภาระหนี้สินของเกษตรกร ควรจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน โดยการสะสมทุนทั้งที่เป็นเงินและไม่ใช่งเงินหรือความรู้ความสามารถ เพื่อเสริมสร้างแนวคิดให้เกษตรกรพึ่งตนเองและช่วยเหลือซึ่งกัน ในกลุ่มสมาชิก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิสิทธิ์ แก้วฉา อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ และรองศาสตราจารย์อมรศรี ตันพิพัฒน์ กรรมการปัญหาพิเศษที่ให้ความช่วยเหลือในการให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนสำเร็จด้วยดี ขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่ฝ่ายเผยแพร่ข่าวสารและเจ้าหน้าที่ห้องสมุดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ที่ให้ข้อมูลและจัดหาหนังสือต่างๆ

ท้ายที่สุดนี้ขอขอบพระคุณ คุณประยูร กาญจนวิทย์ ที่ให้ความอนุเคราะห์กระดาษพิมพ์ทั้งหมด รวมทั้งเพื่อนๆ ที่ช่วยให้กำลังใจและช่วยเหลือทำให้ปัญหาพิเศษฉบับนี้สมบูรณ์

นารีรัตน์ ไชยสุรเกียรติ

พฤษภาคม 2539

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(3)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตการศึกษา	3
นิยามศัพท์	3
การตรวจเอกสาร	4
วิธีการศึกษา	7
บทที่ 2 การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532	9
การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	9
สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532	20
นโยบาย มาตรการ และแผนงานการปฏิรูปที่ดิน	30
ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิรูปที่ดิน	36
บทที่ 3 ทักษะคตินักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกรณี ส.ป.ก.4-01	38
ข้อมูลทั่วไป	38
ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อกรณี ส.ป.ก.4-01	40
บทที่ 4 สรุปและข้อเสนอแนะ	50
สรุปผลการศึกษา	50
ข้อเสนอแนะ	51
เอกสารอ้างอิง	53
ภาคผนวก	55

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปที่ดินระยะยาว ปีพ.ศ. 2535-2542	32
2	กิจกรรมการดำเนินงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปีพ.ศ.2538	34
3	งบประมาณการดำเนินงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปีพ.ศ. 2538	35
4	เพศและอายุของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง	39
5	ระดับชั้นปี	39
6	ประเภทที่อยู่อาศัย	40
7	แหล่งที่ให้ข่าวสารกรณี ส.ป.ก.4-01	41
8	ทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงานปฏิรูปที่ดินของรัฐบาลนาย ชวน หลีกภัย	41
9	สาเหตุหลักจากกรณีปัญหา ส.ป.ก.4-01	43
10	ผลของการแจก ส.ป.ก.4-01 ต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง	43
11	คุณสมบัติของผู้ที่น่าจะได้รับ ส.ป.ก.4-01	44
12	การแก้ปัญหามติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536	44
13	ผลการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536	46
14	การแก้ปัญหาการครอบครองที่ดินของรัฐก่อนประกาศเป็นเขตการปฏิรูปที่ดิน	46
15	ภาคที่เหมาะสมกับการปฏิรูปที่ดินและให้เอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01	47
16	ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	48

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ความสัมพันธ์ขององค์กรบริหารงานการปฏิรูปที่ดิน	11
2	ขั้นตอนการดำเนินงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ที่ดินของรัฐ)	14
3	ขั้นตอนการดำเนินงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ที่ดินของเอกชน)	16
4	สิทธิของเกษตรกรที่ได้รับที่ดินในที่ดินของรัฐ	24
5	สิทธิของเกษตรกรที่ได้รับที่ดินในที่ดินของเอกชน	25
6	สิทธิในที่ดินกรณีเป็นสถาบัน บุคคลทั่วไป และกิจการอื่น	27

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา

การถือครองที่ดินมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพราะการถือครองที่ดินจะมีผลต่อการผลิตและการกระจายรายได้ของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้น้อย เนื่องจากเกษตรกรมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองน้อยหรือต้องเช่าที่ดินทำให้การกระจายรายได้ของกลุ่มเกษตรกรมีความแตกต่าง เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมขึ้น ดังนั้นนโยบายการปฏิรูปที่ดิน จึงเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรส่วนใหญ่ให้มีที่ดินในการประกอบอาชีพทางเกษตรได้อย่างเพียงพอ ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมขึ้น และมอบหมายให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เป็นผู้รับผิดชอบในการปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิการถือครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การจัดที่อยู่อาศัย การพัฒนาอาชีพ และปรับปรุงทรัพยากร ซึ่งการดำเนินงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีหลายขั้นตอน ขั้นตอนที่น่าจะมีความสำคัญและมีผลต่อเกษตรกรโดยตรง ได้แก่ การมอบหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.4-01) โดยรัฐบาลมีนโยบายไม่ให้กรรมสิทธิ์ในที่ดิน แต่ให้สิทธิถือครองทำกินตลอดไปชั่วลูกหลานและไม่ต้องการให้เกษตรกรนำที่ดินไปค้าประกันเงินกู้ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้เกิดภาระหนี้สินส่วนตัว และในที่สุดต้องสูญเสียที่ดินให้แก่เจ้าหนี้กลายเป็นผู้ไร้ที่ดินทำกินอีก ทำให้มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

ในปัจจุบันได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532 ให้เร่งรัดการปฏิรูปที่ดินและการออกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01 เพื่อกระจายสิทธิการถือครองที่ดิน ให้แก่เกษตรกรผู้ยากไร้และเกษตรกรที่ครอบครองทำกินอยู่ในที่ดินของรัฐประเภทต่างๆ ตลอดจนการจัดสรรงบประมาณการปฏิรูปที่ดินโดยเฉลี่ยปีละ 4 ล้านไร่ โดยรัฐบาลที่ผ่านมา (รัฐบาลของนายชวน หลีกภัย) ได้ออกมติคณะรัฐมนตรีในวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 รองรับการปฏิบัติตามนโยบายดังกล่าว เพื่อเร่งรัดการออกเอกสารสิทธิ์ให้สะดวกขึ้น ซึ่งมีหลักการดังนี้ ถ้าป่าไปทับที่ราษฎรหลังประกาศเขตป่าสงวนก็ให้เพิกถอนป่า เพื่อให้ราษฎรเอาที่ดินไปออกเอกสารสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดินเป็นโฉนด หรือ น.ส.3 อีกส่วนหนึ่งเป็นเรื่องของการบุกรุกป่าภายหลังประกาศเขตการปฏิรูปที่ดินซึ่งมีอยู่จำนวนมาก และราชการปล่อยปละละเลยมาเป็นเวลานาน ถ้าจะให้เกษตรกรเหล่านี้ต้องออกจากพื้นที่ไปอาจทำให้เกิดปัญหาการขัดแย้ง เพราะฉะนั้นรัฐบาลจึงแก้ปัญหาโดยให้ที่ดินทำกินออกเป็นเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01 ดังนั้นกลายเป็นช่องทางให้นำทุนไปกว้านซื้อที่ดินที่รอรับเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อนำไปออกเป็นโฉนดในภายหลังเนื่องจากโฉนดสามารถโอนซื้อขายกันได้ นอกจากนี้ผู้ที่ได้รับเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 ในชุดนี้ล้วนเป็นผู้ที่มีฐานะดีเกือบทั้งหมด และบางรายเป็นญาติของนักการเมืองของรัฐบาลชุดนี้ด้วย (ผู้จัดการรายวัน , 11 สิงหาคม 2538 : 14) ทำให้ประชาชนเกิดความสงสัยว่าการออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 ในครั้งนั้นจะเป็นการทุจริตในหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 มีคุณสมบัติไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งในครั้งแรกนายกรัฐมนตรีและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ยืนยันความถูกต้องในเรื่องนี้ โดยให้เหตุผลคุณสมบัติของผู้รับเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 ที่มีฐานะดีได้รับการคัดเลือกให้รับเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 ก็เคยเป็นเกษตรกรที่มีฐานะยากจนมาก่อน แม้ว่าผู้ที่รับผิดชอบโดยตรงคือนายกรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต้องลาออกจากตำแหน่งเพื่อแสดงความรับผิดชอบแต่กระนั้นก็ยังมีความเคลือบแคลงใจทำให้มีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล เป็นผลให้มีการยุบสภาและล้มเลิกมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 ตามลำดับ ซึ่งจะเป็นเกมทางการเมืองหรือบทบาททางการเมืองที่ฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลต้องปฏิบัติก็ตาม แต่ปัญหาดังกล่าวทำให้ประชาชนในประเทศมีทัศนคติที่แตกต่างกันในเรื่องคุณสมบัติของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 ที่แท้จริง พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่3) พ.ศ. 2532 และนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนการล้มเลิกมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 เนื่องจากมีเสียงคัดค้านว่า ถ้ามีการล้มเลิกมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 แล้วจะมีผลต่อการบุกรุกเขตป่าสงวนเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงมีการศึกษาทัศนคติของนักศึกษาโดยใช้กลุ่มนักศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทัศนคติในครั้งนี้ เนื่องจากนักศึกษานี้เป็นผู้ที่น่าจะสนใจทางการเมืองมากที่สุด อาจให้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และมีข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาต่อเรื่องดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่3) พ.ศ. 2532 ที่แก้ไขเพิ่มเติม และแผนนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในปี พ.ศ.2538-2539 ตลอดจนปัญหาต่างๆที่เกี่ยวกับการออกหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักศึกษาจากคณะต่างๆในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่มีต่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจากแผนนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในสมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัย และกรณีที่เกิดปัญหาการออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 ที่เคยเป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์ในขณะนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงสาระสำคัญ ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และเข้าใจเกี่ยวกับเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 มากขึ้น
2. การศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงทัศนคติของนักศึกษาจากคณะต่างๆ ในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่มีต่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและปัญหาที่เป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับ ส.ป.ก.4-01

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาถึงทัศนคติของนักศึกษาคณะต่างๆ จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยทำการศึกษาในปี พ.ศ. 2538 จากนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง 125 ราย ซึ่งศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามแผนนโยบายปี พ.ศ.2538 กรณีที่ทำให้เกิดปัญหาในการแจกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 ของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ในจังหวัดต่างๆที่เคยเป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์ และสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2532 ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

นิยามศัพท์

ทัศนคติ หมายถึง ท่าที ความรู้สึก ความคิดเห็นทางอารมณ์ต่อบุคคล กลุ่มบุคคล สิ่งของ สถานการณ์ หรือค่านิยม อันมีแนวโน้มที่แสดงออกว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย หรือรู้สึกเฉยๆ ต่อสิ่งต่างๆในสังคม การที่บุคคลหรือคณะบุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นจะต้องมีประสบการณ์โดยตรงหรือทางอ้อมกับสิ่งนั้น ถ้าบุคคลหรือคณะบุคคลเหล่านั้นไม่รู้ไม่เห็น ไม่เคยได้ยินเกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อนจะไม่มีทัศนคติต่อสิ่งนั้นเลย ปกติเราจะมีทัศนคติในทางบวก(positive attitude) ต่อสิ่งที่เราพอใจหรือสิ่งที่เราชอบ และเราจะมีทัศนคติในทางลบ (negative attitude) ต่อสิ่งที่เราไม่ชอบหรือสิ่งที่เราไม่เห็นด้วย (มลฤดี , 2530)

ส.ป.ก. 4-28 หมายถึง หนังสือรับมอบที่ดินใช้เป็นหลักฐานแสดงว่าเป็นผู้ได้รับคัดเลือกจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ให้ได้รับที่ดินตามกฎหมายการปฏิรูปที่ดิน ซึ่งมีขอบเขตของแปลงที่ดินที่ได้รับแสดงให้เห็นเด่นชัด และมีสิทธิได้รับหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินต่อไป (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม , 2537)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส.ป.ก. 4-01 หมายถึง หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตเกษตรกรใช้ เป็นเอกสารสิทธิ์แสดงหลักฐานการได้รับอนุญาตให้มีสิทธิเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบ จากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม(ส.ป.ก.) และได้รับหลังจากรับเอกสาร ส.ป.ก.4-08 แล้ว (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม , 2537)

การปฏิรูปการเกษตร หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ดี โครงสร้างการเกษตรมีจุดอ่อนหลายจุด ซึ่งเป็นรากฐานของปัญหาทางการเกษตรใน ปัจจุบัน สมควรที่จะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการเกษตรให้ดีขึ้น การปฏิรูปการ เกษตรจึงมีความหมายครอบคลุมไปถึง (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม , 2537)

- 1) การปฏิรูปการถือครองที่ดิน
- 2) การปฏิรูปการผลิต
- 3) การปฏิรูปการบริการสนับสนุน

เกษตรกร หมายความว่า ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก บุคคลผู้ยากจน ผู้จบการศึกษาด้านเกษตรกรรม หรือผู้เป็นบุตรของเกษตรกร ซึ่งไม่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็น ของตนเอง และประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดใน พระราชกฤษฎีกาดังกล่าว (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม , 2537 : 3)

การเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หมายความว่า การเช่า หรือการเช่าช่วงโดยได้รับความยินยอมจากผู้ให้เช่า ซึ่งที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไม่ว่าการเช่าหรือเช่าช่วงนั้นจะมีหลักฐานเป็น หนังสือหรือไม่ก็ตาม และหมายความรวมถึงการยินยอมให้ใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโดยได้รับ ค่าเช่าที่ดิน และการทำนิติกรรมอื่นใดเพื่อเป็นการอำพรางการเช่าดังกล่าว (สำนักงานการ ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม , 2537 : 4)

การตรวจเอกสาร

มาโนชญ์ คูรารกุล (2524) ได้ศึกษาถึงบทบาทสำคัญของการถือครองที่ดินทาง การเกษตรที่มีผลต่อการผลิตและการกระจายรายได้ของเกษตรกร ทำให้ต้องประสบปัญหาความ เหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างรายได้ของคนในเมืองกับชนบทเกิดความไม่เป็นธรรมได้กับเกษตรกร ผู้ไร้ที่ทำกินและมีที่ดินไม่เหมาะสมในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ (2529) ได้กล่าวว่า ระบบการถือครองที่ดินทางการเกษตร มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การถือครองที่ดินแบบที่มีเจ้าของที่ดินทำเองมีส่วนทำให้เกิดความเจริญทางเศรษฐกิจแก่ประเทศได้มากกว่าการถือครองที่ดินแบบอื่นๆ เนื่องจากเจ้าของที่ดินไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเช่าที่ดิน และเจ้าของที่ดินจะเอาใจใส่ดูแลบำรุงที่ดินให้มีความอุดมสมบูรณ์อยู่เสมอ มีการใช้ปัจจัยที่ดินในการผลิตที่มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่และดีที่สุด

สุทธิพร จิระพันธ์ (2536) ได้กล่าวถึง การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในประเทศไทยว่า ที่ดินที่นำมาทำการปฏิรูปที่ดินสามารถแบ่งออกเป็นที่ดินของรัฐและที่ดินของเอกชน ขั้นตอนในการดำเนินการปฏิรูปที่ดิน หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกรเข้ารับสิทธิ์ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินโดยบุคคลเหล่านั้นต้องประกอบอาชีพเกษตรเป็นหลัก ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิรูปที่ดินได้แก่ การจัดซื้อที่ดินของเอกชนไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย เนื่องจากราคาประเมินที่ดินไม่เหมาะสม เกษตรกรเป้าหมายไม่ได้รับประโยชน์จากการปฏิรูปที่ดินเท่าที่ควร ปัญหาและอุปสรรคอีกประการหนึ่งคือความแตกต่างระหว่างสิทธิ์ที่ได้จากการปฏิรูปที่ดินกับสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

นิรนาม (2537) ได้กล่าวถึง การมอบเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 ที่จังหวัดภูเก็ต เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 คณะกรรมการจังหวัดอนุมัติให้เกษตรกร 489 ราย ได้รับเอกสารสิทธิ์ส.ป.ก. 4-01 ที่ดินทั้งหมด 10,562 ไร่ โดยคณะกรรมการจังหวัดได้ร่วมกันพิจารณารายละเอียดเรื่องต่างๆ ทั้งกฎหมาย และคุณสมบัติอื่นๆ ของเกษตรกรตามบัญชีรายชื่อเป็นรายบุคคลแล้วมีมติให้ความเห็นชอบให้เกษตรกรได้รับเอกสารสิทธิ์ส.ป.ก.4-01 จำนวน 498 ราย ในจำนวนนั้นมี 10 ราย มีฐานะดีได้แก่ตระกูล เทพบุตร เอกวณิช ไกรทัศน์ ลือสัจจา หงษ์หยก ดันติวิทย์ เป็นต้น ซึ่ง 10 รายนั้นได้รับที่ดินรวมทั้งสิ้น 2,145 ไร่ จากที่ดินทั้งหมดจากการปฏิรูปที่ดินในจังหวัดภูเก็ตหรือคิดเป็นร้อยละ 20.36

นิรนาม (2538ก.) ได้กล่าวถึง คุณสมบัติของเกษตรกรผู้มีสิทธิ์ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัติ (ฉบับที่3) พ.ศ. 2532 ที่แก้ไขเพิ่มเติม ควรจะมีคุณสมบัติตามพระราชกฤษฎีกา โดยกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเป็นเกษตรกรสามารถแบ่งเกษตรกรเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกคือ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักโดยใช้เวลาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมส่วนเกษตรกรประเภทที่สองคือผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกร แต่ประสงค์ที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งต้องเป็นผู้มีฐานะยากจน หรือผู้จบการศึกษาทางเกษตรกรรม หรือเป็นบุตรเกษตรกรแต่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นิตินาม (2538ข.) กล่าวถึง มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 โดยสรุปได้ดังต่อไปนี้ ราษฎรที่ได้รับเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 ตามวิธีการปฏิรูปที่ดินแล้วแต่ที่ดินนั้นตนเองได้ครอบครองมาก่อนกำหนดเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือเขตป่าไม้ถาวรให้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งขึ้นประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน เจ้าหน้าที่พนักงานที่ดินจังหวัด ป่าไม้จังหวัด นายอำเภอประจำท้องที่ และกรรมการอื่นๆที่รัฐมนตรีเห็นสมควรไม่เกิน 3 คน เป็นผู้พิจารณาหลักฐานของราษฎรในการพิสูจน์สิทธิ ให้พิจารณาจากหลักฐานที่เป็นเอกสารของทางราชการหากหลักฐานไม่ชัดเจน ให้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศโครงการ VAP-16 เป็นหลักฐานในการพิสูจน์สิทธิในกรณีที่คณะกรรมการมีมติว่าราษฎรผู้ครอบครองที่ดินมาก่อนการกำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ หรือป่าไม้ถาวรให้ ส.ป.ก.ส่งบัญชีรายชื่อพร้อมทั้งเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4-01 ให้กรมที่ดินออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินให้แก่ผู้ที่ยื่นต่อไป อาจกำหนดหลักเกณฑ์ให้ราษฎรปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นตามความเหมาะสมในที่ดินดังกล่าว ส่วนที่ดินในเขตชุมชนที่เป็นหมู่บ้านถาวร ชุมชนพาณิชย์กรรม สถานที่ราชการ ศาสนสถาน และสาธารณูปโภคต่างๆ ให้ ส.ป.ก. ออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 ให้ และส่งเอกสารนั้นให้กรมที่ดินออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน

นิตินาม (2538ค.) กล่าวว่า มีรายชื่อผู้ที่ได้รับเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4-01 ในจังหวัดภูเก็ต มีสามีและพ่อสามีของนางอัญชลี วานิช เทพบุตร ซึ่งเป็นเลขานุการของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับสิทธิ์ร่วมกับเกษตรกรที่ยากจนทำให้มีกระแสการต่อต้านไม่พอใจต่อการกระทำดังกล่าว ของรัฐมนตรีในพรรคประชาธิปัตย์ที่กุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่านายสุเทพ เทือกสุบรรณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และนายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์ รัฐช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ลาออกจากตำแหน่งไปแล้ว แต่กระแสการต่อต้านไม่พอใจยังมีอยู่ทั้งในกรุงเทพฯ และตัวเมืองจังหวัดใหญ่ๆรวมทั้งสื่อมวลชนบางส่วนต่างต้องการเห็นความรับผิดชอบและต้องให้แก้ไขต่อสิ่งที่กระทำไปแล้วของรัฐบาลมากกว่าการลาออกของรัฐมนตรีทั้ง 2 ท่าน มีสื่อมวลชนต่างๆ ทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ได้เชิญบุคคลต่างๆเช่น นักวิชาการ นักการเมือง และประชาชน เข้าร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นต่อเรื่อง ส.ป.ก. 4-01

นิตินาม (2538ง.) กล่าวถึงความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อเรื่อง ส.ป.ก. 4-01 นั้นยังเคลือบแคลงอยู่ เพราะสาเหตุจริงๆแล้วเป็นความบกพร่องต่อหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ แต่รัฐบาลในขณะนั้นไม่ได้พยายามแก้ไข ถ้าพิจารณาจากหลักการ ตัวกฎหมาย วัตถุประสงค์ ชัดเจนอยู่แล้วที่จะแก้ไข ซึ่งรัฐบาลก็สามารถกระทำได้แต่รัฐบาลไม่กระทำการใดๆเห็นแก่พวกเดียวกัน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บุญวงศ์ ไทยอุตสาห์ (2538) ได้แสดงความคิดเห็นว่า นโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่รัฐบาลของนาย ชวน หลีกภัย ได้กำหนดนั้นมีแนวคิดและหลักการดีแต่ในทางปฏิบัติแล้วไม่ถูกต้องเท่าที่ควร ซึ่งหลักการของการปฏิรูปที่ดินตามหลักสากลนั้นรัฐบาลต้องเอาที่ดินจากคนที่มียดินมากมาปฏิรูปให้กับคนที่มียดินน้อยหรือยากจน โดยวิธีการไปซื้อหรือเวนคืนจากเอกชนไม่ใช่การนำป้ามาปฏิรูปที่ดิน เพราะการเอาป้ามาทำการปฏิรูปที่ดินนั้นรัฐบาลปฏิบัติเหมือนเป็นผู้บุกรุกเอง การปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องอีกประเด็นหนึ่งคือ การแบ่งเขตไม่ชัดเจน เช่น บริเวณป่าสมบูรณ์ ป่าเสื่อมโทรม และบริเวณพื้นที่ของราษฎรที่ครอบครองทำประโยชน์อยู่ก่อนแล้ว ทำให้การแบ่งเขตปฏิรูปไม่เป็นผลสำเร็จ มีการทับพื้นที่ป่าสมบูรณ์และทับพื้นที่อยู่อาศัยของราษฎร และการสำรวจทางภาคพื้นดินก็ไม่ได้ปฏิบัติ นอกจากนี้รัฐบาลเน้นที่จะเร่งรัดให้เจ้าหน้าที่ทำการปฏิรูปที่ดินให้มีปริมาณมากที่สุด แต่ไม่ได้เพิ่มกำลังคนให้มากขึ้นตามปริมาณงาน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (2538) กล่าวถึง การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เนื่องจากที่ดินเป็นปัจจัยสำคัญพื้นฐานของการผลิตทางการเกษตรและความต้องการที่ดินมีมาก ทำให้เกิดการปฏิรูปที่ดินเพื่อกระจายสิทธิการถือครองจากบรรดาเจ้าของที่ดินรายใหญ่มารู้อยู่รายเล็กและผู้รับจ้างทางการเกษตรซึ่งไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองเป็นเป้าหมายหลัก ดังนั้นได้กำหนดพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมบังคับใช้เป็นกฎหมาย ผลจากกฎหมายทำให้ มีการจัดตั้งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมขึ้น และต่อมามีการแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติม ปีพ.ศ. 2532 ส่วนนโยบายของปี พ.ศ. 2538 จะเร่งรัดการดำเนินการปฏิรูปที่ดินในที่ดินของรัฐ และจัดซื้อที่ดินเอกชนเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่เรียกร้องที่ดิน และต้องการอพยพออกจากเขตอนุรักษ์ เขตต้นน้ำลำธาร รวมถึงผู้เช่าและแรงงานรับจ้างทางการเกษตร ซึ่งประสงค์จะทำการเกษตร ตลอดจนให้มีการขยายสินเชื่อและบริการด้านเครื่องจักรเพื่อพัฒนารายได้

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ประกอบด้วยแบบสอบถามจากทัศนคติของนักศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ต่อกรณี ส.ป.ก. 4-01 ดังนี้

1.1 การสร้างแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาทัศนคติในครั้งนี้ ได้แบ่งเป็น

2 ตอน ตอนแรกศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์ ตอนที่สองศึกษาทัศนคติที่มีต่อกรณีเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาส.ป.ก.4-01 และการดำเนินงานของรัฐบาลในสมัยนายก ชวน หลีกภัย สำหรับแบบสอบถามนี้ ผู้ศึกษาได้นำไปทดสอบ (Pretest) 20 ชุด เพื่อเป็นการค้นหาข้อบกพร่องและทำการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

1.2 การกำหนดตัวอย่างและการเลือกตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยกำหนดขนาดตัวอย่างทั้งสิ้น 125 ชุด จาก คณะต่างๆในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ดังนี้

- คณะวิศวกรรมศาสตร์ 25 ราย
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ 25 ราย
- คณะวิทยาศาสตร์ 25 ราย
- คณะเทคโนโลยีการเกษตร 25 ราย
- คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม 25 ราย

นอกจากนี้มีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เช่น ฝ่ายเผยแพร่ข่าวสาร ฝ่ายประเมินผล ฝ่ายปฏิบัติการ และจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้ในเรื่อง การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารการปฏิรูปที่ดิน รายงานการศึกษา บทความ งานวิจัย และวารสารต่างๆจากห้องสมุดของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปที่ดิน ตลอดจนข้อมูลจากสื่อมวลชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามมาประเมินผลเป็นร้อยละ และรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้ามาช่วยในการวิเคราะห์สรุปผลซึ่งวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาและตาราง

บทที่ 2

การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดิน เพื่อการเกษตรกรรม (ฉบับที่3) พ.ศ.2532

การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ความหมายของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่บังคับใช้ในปัจจุบันการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หมายความว่า “การปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิและการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมรวมถึงการจัดการที่อยู่อาศัยในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น โดยรัฐจะนำที่ดินของรัฐหรือที่ดินที่รัฐจัดซื้อหรือเวนคืนจากเจ้าของที่ดินซึ่งไม่ได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเองหรือมีที่ดินเกินสิทธิตามพระราชบัญญัติ เพื่อจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองหรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ และสถาบันเกษตรกรได้เช่าซื้อและเช่าทำประโยชน์ โดยรัฐให้ความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาอาชีพเกษตรกร การปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต ตลอดจนการผลิตและการจำหน่ายให้เกิดผลดียิ่งขึ้น” (มาตรา4) ซึ่งอาจสรุปได้ว่าเป็นการปรับปรุงสิทธิการถือครองพร้อมกับการให้ความช่วยเหลือด้านบริการต่างๆแก่เกษตรกร สำหรับบริการสนับสนุนการดำรงชีพของเกษตรกรจะรวมถึงการให้สวัสดิการด้านการสาธารณสุข การศึกษา และสาธารณสุข ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเน้นในการให้กรรมสิทธิ์แก่เกษตรกร การใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์มากที่สุดพร้อมกับจัดระบบการผลิตและจำหน่ายผลิตผลเกษตรกรรม สร้างความเป็นธรรมแก่เกษตรกร และลดความเหลื่อมล้ำทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

วัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

จากคำจำกัดความของพระราชบัญญัติว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมสรุปวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินได้ ดังนี้

1. เปลี่ยนสภาพของผู้เช่าที่ดิน และเกษตรกรที่ไร้ที่ดินทำกินให้เป็นเจ้าของที่ดินนั้น เพื่อทำการเกษตรด้วยตนเอง

2. เพิ่มพูนผลผลิตทางการเกษตร ให้บริการด้านสินเชื่อและการตลาด เพื่อให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสถาบันในชนบท โดยรวมเกษตรกรเข้าเป็นกลุ่มสหกรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ให้การศึกษา บริการสาธารณสุข บริการด้านสาธารณสุข เป็นการพัฒนา
สวัสดิการให้แก่เกษตรกร

5. ลดช่องว่างระหว่างรายได้ของประชากรในชนบทและในเมือง

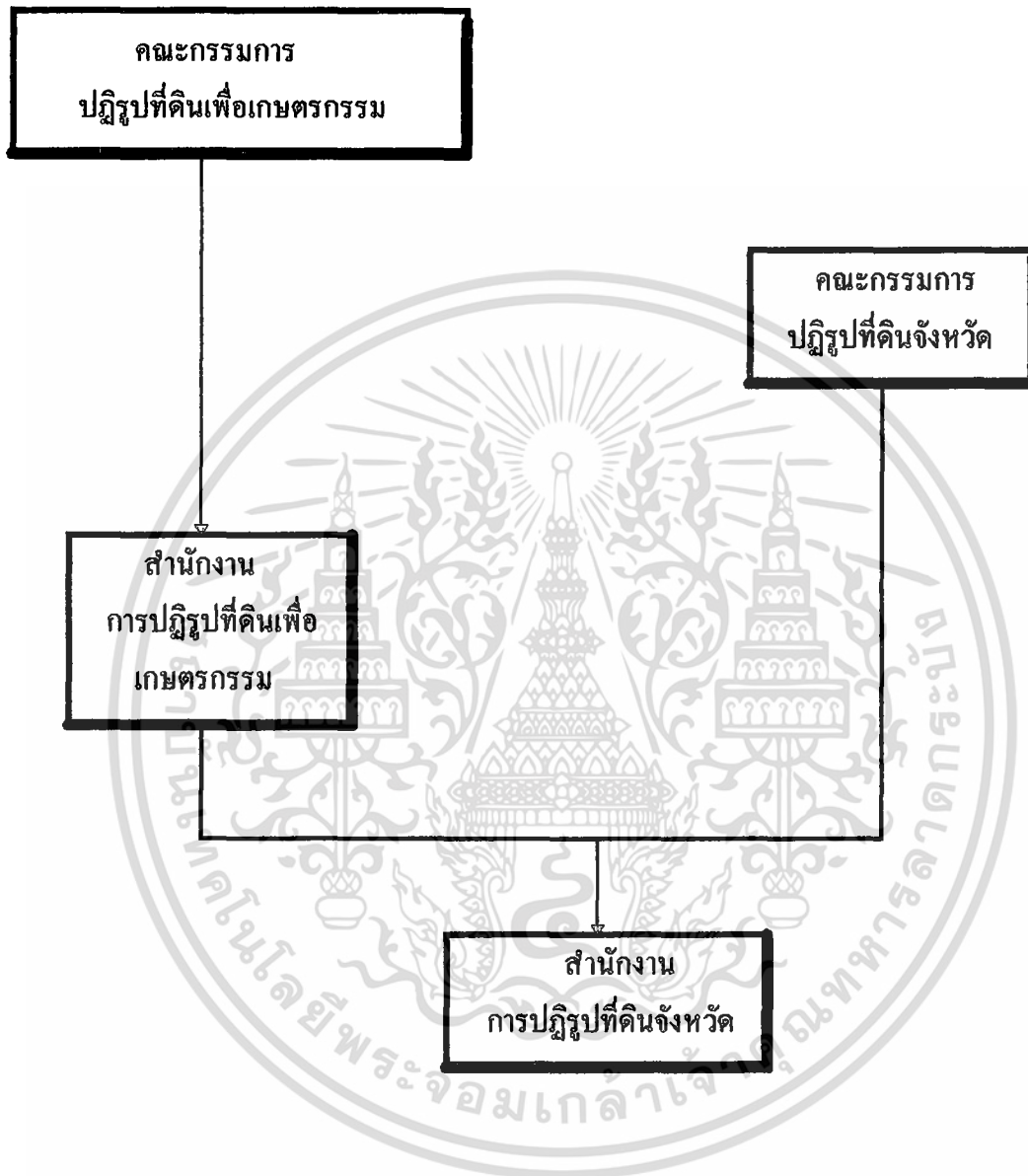
องค์กรบริหาร

การดำเนินงานปฏิรูปที่ดินอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดิน
เพื่อเกษตรกร (คปก.) มีสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร (ส.ป.ก.) ทำหน้าที่ฝ่าย
เลขานุการ ส่วนในภูมิภาคมีคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (คปจ.) กำกับดูแลการปฏิบัติงาน
ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (ส.ป.ก.จังหวัด) (ภาพที่ 1)

1. คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร (คปก.) ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่า
การกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ มีหน้าที่ดังนี้

- 1.1 กำหนดนโยบาย มาตรการ ข้อบังคับ ระเบียบเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน
- 1.2 ควบคุมการบริหารงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร
- 1.3 จัดหาที่ดินของรัฐเพื่อนำมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร
- 1.4 กำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน จัดซื้อหรือเวนคืนที่ดิน และกำหนดเนื้อที่ที่ดินจะ
ให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรเช่าระยะยาว หรือเช่าซื้อ
- 1.5 กำหนดแผนผังและการจัดแบ่งแปลงที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน
- 1.6 อนุมัติแผนงาน และโครงการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร ตลอดจนงบ
ค่าใช้จ่ายของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร
- 1.7 กำหนดแผนการผลิต และการจำหน่ายผลิตผลเกษตรกรในเขตปฏิรูป
ที่ดิน เพื่อยกระดับรายได้และคุ้มครองผลประโยชน์ของเกษตรกร หรือสถาบันเกษตรกร
- 1.8 กำหนดแผนการส่งเสริมและบำรุงเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน รวมถึง
การจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตและคุณภาพผลิตผลเกษตรกร
ตลอดจนสวัสดิการ การสาธารณสุข โภชนาการ การศึกษาและการสาธารณสุขของเกษตรกร
- 1.9 หาคหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกรและสถาบัน
เกษตรกร ซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร
- 1.10 กำหนดระเบียบการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรปฏิบัติเกี่ยวกับการ
เข้าทำประโยชน์ในที่ดินและปฏิบัติตามแผนการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลเกษตรกร
- 1.11 กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร
ในเขตปฏิรูปที่ดินกู้ยืมจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ขององค์กรบริหารงานการปฏิรูปที่ดิน
ที่มา : (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม , 2536 : 1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.12 กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สิน และหนี้สินของเกษตรกร การควบคุมดูแลกิจการอื่นๆภายในเขตปฏิรูปที่ดิน

1.13 ติดตามการปฏิบัติงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้เป็นตามแผนงานและโครงการที่ได้รับอนุมัติ ตลอดจนกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

1.14 กำหนดกิจการ และระเบียบการอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

2. คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (คปจ.) มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน กรรมการเกษตรจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

2.1 กำหนดมาตรการและวิธีปฏิบัติงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด

2.2 พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนงาน โครงการ และค่าใช้จ่ายของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด

2.3 ติดตามการปฏิบัติงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดให้เป็นไปตามแผนงาน และโครงการที่ได้รับอนุมัติ ตลอดจนดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

2.4 พิจารณาผลการปฏิบัติงาน เพื่อปรับปรุงแผนงาน โครงการ งบค่าใช้จ่าย และวิธีปฏิบัติงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด

2.5 จัดทำงบประมาณ ค่าใช้จ่ายตามโครงการการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม แต่ละโครงการเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

2.6 ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน และกิจการอื่นๆเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามระเบียบหรือข้อบังคับหรือมติของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

2.7 วางระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด เท่าที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบหรือข้อบังคับหรือมติของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

3. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จัดตั้งตามกฎหมายปฏิรูปที่ดิน มาตรา 7 เป็นหน่วยงานกลาง เพื่อดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้เป็นไปตามกฎหมายปฏิรูปที่ดิน ซึ่งแบ่งการบริหาร เป็น 8 กองคือ

3.1 สำนักงานเลขานุการกรม

3.2 กองวิชาการและแผนงาน

3.3 กองบริการกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4 กองนิติการ

3.5 กองจัดการปฏิรูปที่ดิน

3.6 กองวิศวกรรม

3.7 กองคลัง

3.8 กองการเจ้าหน้าที่

4. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (ส.ป.ก.จังหวัด) เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับในจังหวัดแล้ว มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในท้องที่ประกาศบรรลุปเป้าหมาย ตลอดจนการควบคุมดูแลและติดตามผลงานรวมทั้งประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีปฏิรูปที่ดินจังหวัดเป็นหัวหน้า ปัจจุบันมีการจัดตั้งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดแล้ว 68 จังหวัด

การดำเนินงานปฏิรูปที่ดิน

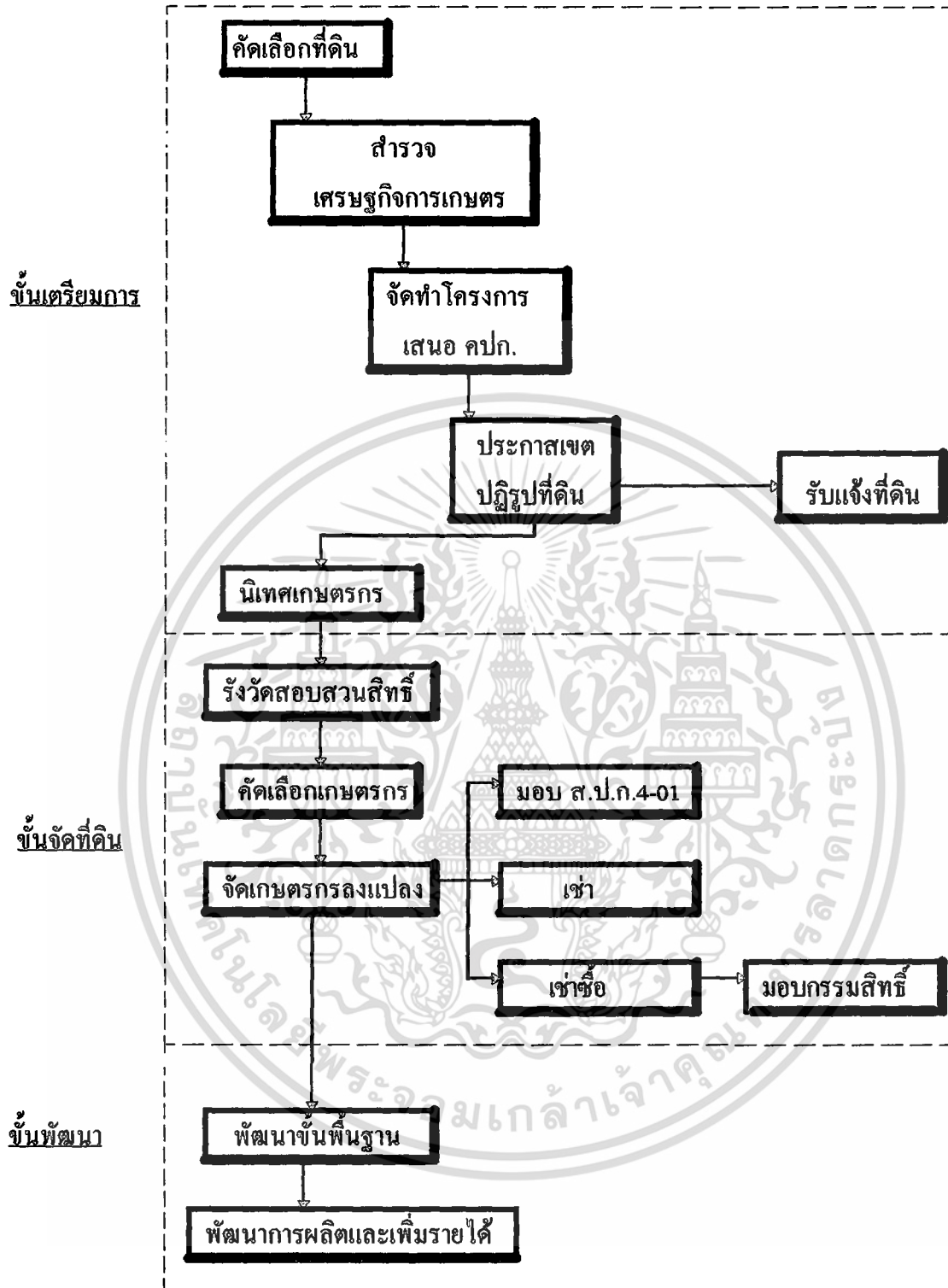
จากความหมายของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่กำหนดไว้ในกฎหมาย การดำเนินงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมของประเทศไทย มีทั้งการปฏิรูปที่ดินในที่ดินของรัฐและในที่ดินของเอกชน

การปฏิรูปที่ดินในที่ดินของรัฐ การนำที่ดินของรัฐหรือของส่วนราชการต่างๆ ซึ่งถูกราชธนูปกรุกครอบครองโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือที่ดินที่รัฐไม่ได้ใช้ประโยชน์ตามเจตนารมณ์ และยกให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มาจัดสรรให้เกษตรกรเข้าที่กินเป็นการถาวรและถูกต้องตามกฎหมายการปฏิรูปที่ดินในที่ดินของรัฐมีขั้นตอนสำคัญคือ (ภาพที่ 2)

1. **ขั้นเตรียมการ** ได้แก่รวบรวมข้อมูลจากการสำรวจด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรและศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้น โดยพิจารณาจากขนาดของที่ดิน จำนวนเกษตรกรที่บุกรุกจับจองที่ดิน ขนาดของเนื้อที่ที่ถูกบุกรุก และความเหมาะสมทางกายภาพ ถ้าพื้นที่ไม่เหมาะสมแก่การประกอบเกษตรกรรมให้คัดพื้นที่นั้นออกไป จากนั้นสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดจะเสนอคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เมื่ออนุมัติแล้วสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะดำเนินการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินเป็นพระราชกฤษฎีกา และประชุมกลุ่มเกษตรกรในท้องที่นั้น

2. **ขั้นจัดที่ดินในที่ดินของรัฐ** จะมีการสำรวจรังวัด และสอบสวนสิทธิเพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อที่ถือครองที่ดิน การได้มาซึ่งที่ดินนั้น และสภาพการทำประโยชน์เป็นต้น การเจรจาขอกระจายสิทธิในกรณีที่มีเกษตรกรบางรายถือครองที่ดินเกินกว่าที่กฎหมาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร (ที่ดินของรัฐ)

ที่มา : (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร , 2536 : 2)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

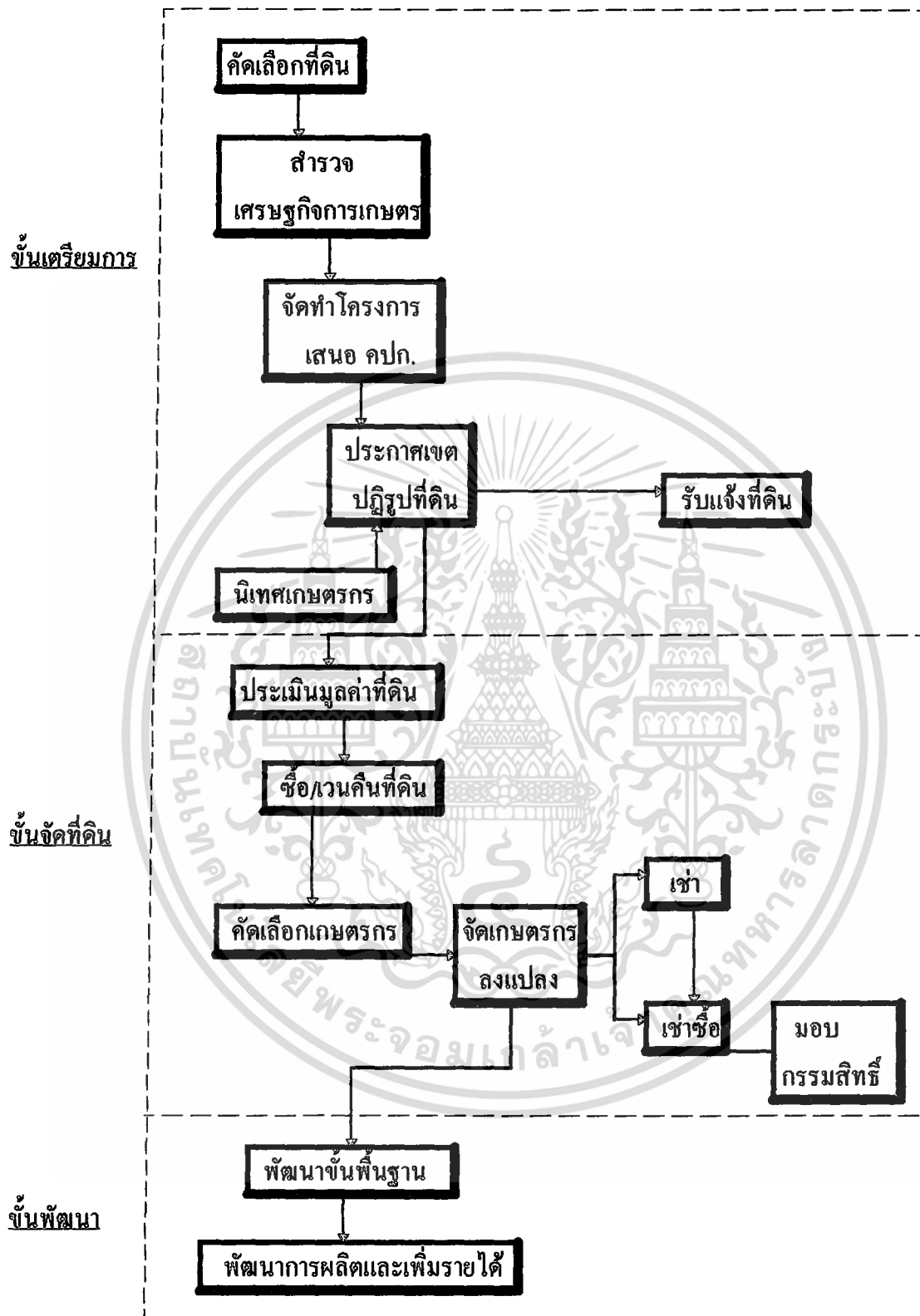
กำหนด สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะเจรจาเพื่อลดเนื้อที่ถือครอง หรือแบ่งแยก กระจายที่ดินนั้นไปให้เกษตรกรรายอื่น โดยที่เกษตรกรรายเดิมจะได้รับเงินค่าชดเชยที่ดินจาก เกษตรกรรายใหม่ด้วย ส่วนการคัดเลือกเกษตรกรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะ นำผลจากการรังวัดแปลงที่ดิน การสอบสวนและการกระจายสิทธิ มาจัดทำบัญชีคัดเลือกเกษตรกร เสนอคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (โดยให้คณะอนุกรรมการระดับอำเภอกลั่นกรองก่อน) ทั้งนี้เกษตรกรผู้ที่จะได้รับที่ดินจะต้องยื่นคำร้องขอเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินและผ่านการ คัดเลือกจากคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามคุณสมบัติที่กฎหมายกำหนดไว้ และ จัดสรรที่ดินให้แก่เกษตรกรตามแต่กรณีที่ดินที่ถือครองที่ดินนั้น เช่น การออกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-28 และส.ป.ก.4-01 ให้แก่เกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกและเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเขตปฏิรูปที่ดิน

3. **ขั้นพัฒนา** แบ่งออกได้เป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น สร้างถนน แหล่งน้ำขนาดเล็ก การพัฒนาที่ดิน กับการพัฒนาในและนอกการเกษตร เช่น การส่งเสริมปลูกพืช ใหม่อะไรใหม่หรือไม้ยืนต้น การฝึกอาชีพนอกการเกษตร เป็นต้น การพัฒนาดังกล่าวอาจจะมีขึ้นก่อนหรือ หลังการจัดสรรที่ดินก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่ประเภทของกิจกรรม เช่น อาจจะมีการส่งเสริมการเกษตร ได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงขนาดหรือที่ตั้งของแปลงที่ดินก็ได้ ในขั้นตอนพัฒนานี้หมายความรวมถึง การให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร การจัดตั้งสถาบันในชนบท การสาธารณสุข การศึกษา การบริการ สาธารณูปโภค ตลอดจนการยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น แต่การ พัฒนาการเกษตรจำเป็นต้องมีควบคู่กับการจัดสรรที่ดินและสอดคล้องกับความต้องการของ ประชาชนด้วย

การปฏิรูปที่ดินในที่ดินเอกชน เป็นการจัดซื้อที่ดินจากเจ้าของที่ดินเอกชนทั่วไป (ที่ดินที่มีหนังสือสำคัญตามประมวลกฎหมายที่ดิน คือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือ โฉนด ที่ดิน) ซึ่งมีเกินกว่าขนาดที่กฎหมายปฏิรูปที่ดินกำหนด แล้วนำมาจัดสรรให้แก่เกษตรกรผู้ยากไร้ ผู้เช่าที่ดินได้เช่า หรือเช่าซื้อจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อไป การปฏิรูปที่ดิน ในที่ดินของเอกชนมีขั้นตอนสำคัญดังนี้ (ภาพที่ 3)

1. **ขั้นเตรียมการ** ได้แก่การเก็บรวบรวมข้อมูลพิจารณาจากเนื้อที่เช่า จำนวนผู้เช่า และผลผลิตทางการเกษตรโดยการรับแจ้งที่ดิน เนื่องจากพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน บังคับใช้แล้ว เจ้าของที่ดินที่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดินมาแจ้งจำนวนแปลงที่ดิน ขนาดของที่ดินแต่ละแปลง ที่ตั้งของที่ดิน การทำประโยชน์ในที่ดินต่อเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและนำเสนอต่อคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) เมื่ออนุมัติแล้วสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมดำเนินการประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ทั้งนี้ข้อมูลสำรวจเศรษฐกิจการเกษตรและการถือครองที่ดินในขั้นนี้สามารถชี้วางแผนจัดซื้อที่ดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ที่ดินของเอกชน)

ที่มา : (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม , 2536 : 3)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. จัดที่ดินในที่ดินของเอกชน ได้แก่การจัดซื้อที่ดินจากเอกชน ปัจจุบันมีการกำหนดบัญชีมูลค่าที่ดิน โดยยึดถือตามบัญชีกำหนดจำนวนทุนทรัพย์ในการจดทะเบียนสิทธิ และนิติกรรมของกรมที่ดิน (ราคาประเมินของกรมที่ดิน) ทั้งนี้ตามมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ครั้งที่ 4/2535 อนุมัติราคาในบัญชีมูลค่าที่ดินตามรายการ ดังนี้

ภาคเหนือ	ไม่เกินไร่ละ	20,000 บาท
ภาคกลาง	ไม่เกินไร่ละ	23,000 บาท
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ไม่เกินไร่ละ	10,000 บาท
ภาคใต้	ไม่เกินไร่ละ	30,000 บาท

ถ้าราคาเกินจากนี้ต้องอยู่ในอำนาจอนุมัติของ คณะอนุกรรมการโครงการและการเงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (อกก.คปจ.) การจัดซื้อที่ดินเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจังหวัดที่จะดำเนินการตามแผนงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ได้กำหนดไว้ คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอาจจัดตั้งคณะทำงานจัดซื้อที่ดินขึ้นมาดำเนินการเพื่อการนี้ได้ การชำระค่าที่ดินเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกากำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการในการชำระราคาและค่าทดแทนที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ในเขตปฏิรูปที่ดินที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2532 คือราคาไม่เกิน 8 ล้านบาทจ่ายเป็นเงินสดทั้งหมด หากราคาที่ดินเกินกว่า 8 ล้านบาท จ่ายเป็นเงินสด 8 ล้านบาทส่วนที่เหลือจ่ายเป็นเงินสดร้อยละ 25 และพันธบัตรร้อยละ 75 (เศษที่เหลือจาก 10,000 บาทจ่ายเป็นเงินสด) การจัดที่ดินให้เกษตรกรเช่าหรือเช่าซื้อ เมื่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซื้อที่ดินมาแล้วจะต้องนำมาจัดสรรให้เกษตรกรเช่าหรือเช่าซื้อ ซึ่งมีขั้นตอนย่อยๆ อีกหลายขั้นตอน ได้แก่ การรับสมัครเกษตรกร การสอบสวนสิทธิ การคัดเลือกเกษตรกร การจัดเกษตรกรเข้าแปลงที่ดิน และการทำสัญญาเช่าหรือเช่าซื้อที่ดิน เป็นต้น

3. ขั้นพัฒนาในที่ดินของเอกชนจะพัฒนาร่วมกับที่ดินของรัฐดังที่กล่าวมาแล้ว มี การประสานงานพัฒนาส่งเสริมการเกษตร เช่น จัดหาสินเชื่อให้เกษตรกร การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานและอื่นๆ

ที่ดินที่นำมาปฏิรูป

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนำที่ดินมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. ที่ดินของรัฐ (มาตรา 26) ได้แก่

1.1 ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน แต่พลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันแล้ว ซึ่งเรียกโดยทั่วไปว่าที่สาธารณประโยชน์ เช่น หุ่น้ำเลี้ยงสัตว์ เมื่อมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่นั้นแล้ว จะมีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินโดยไม่ต้องมีการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดินอีก

1.2 ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับใช้ เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะหรือที่ดินที่ได้สงวน หรือหวงห้ามไว้ตามความต้องการของทางราชการ เช่น ที่หวงห้ามของทหาร ที่ราชพัสดุ โดยได้รับความยินยอมจากทางราชการและกระทรวงการคลัง

1.3 ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ซึ่งเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า หรือที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน และที่ดินนั้นอยู่นอกเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี

1.4 ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรมซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติให้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเมื่อมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่นั้นแล้วก็จะมีผลเป็นการเพิกถอนตามกฎหมายป่าสงวนแห่งชาติ โดยอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี

2. ที่ดินเอกชน (มาตรา 29) การนำที่ดินเอกชนมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินกระทำได้โดยการจัดซื้อหรือเวนคืนที่ดินจากเจ้าของที่ดินที่มีที่ดินอยู่เป็นจำนวนมากเกินกว่าตามเกณฑ์ที่กำหนด มีดังนี้

2.1 ที่ดิน ซึ่งบุคคลในครอบครัวเดียวกันเป็นเจ้าของใช้ประกอบเกษตรกรรมในสวนที่เกินกว่า 50 ไร่

2.2 ที่ดิน ซึ่งบุคคลในครอบครัวเดียวกันเป็นเจ้าของใช้ประกอบเกษตรกรรมประเภทเลี้ยงสัตว์ใหญ่ในสวนที่เกินกว่า 100 ไร่ (สัตว์ใหญ่หมายถึง โค กระบือ และม้า ตามที่กำหนดในประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2522)

2.3 ที่ดินแปลงใดที่เจ้าของไม่ได้ใช้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมในสวนที่เกินกว่า 20 ไร่

ทั้งนี้ผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่อาจถูกจัดซื้อที่ดินตามข้อ 1 และ 2 สามารถยื่นคำร้องขอมิสิทธิในที่ดินเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดได้ หากทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเองเกินกว่าที่กล่าวแล้วไม่ต่ำกว่า 1 ปี คือก่อนวันที่พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 บังคับใช้ สำหรับผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ที่อาจถูกจัดซื้อที่ดินตามข้อ 3 ถ้ามีความประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยตนเอง ก็สามารถยื่นคำขอร้องขอมิสิทธิในที่ดินได้ (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม , 2537)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประโยชน์ของการปฏิรูปที่ดินและเอกสารสิทธิ์

การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นนโยบายที่ต้องการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของเกษตรกร เช่น ปัญหาการเพิ่มขึ้นของครัวเรือนเกษตรกร ปัญหาการเช่าที่ดินทำกิน ปัญหาความยากจนและหนี้สินของเกษตรกร และปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ เป็นต้น การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมทำให้เศรษฐกิจและสังคมของชนบทเจริญก้าวหน้า สร้างความเป็นธรรมทางสังคม ทั้งเกิดผลดีแก่เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของชาติ

ประโยชน์ของการปฏิรูปที่ดิน เกษตรกรได้รับประโยชน์จากการปฏิรูปที่ดินสรุปได้ ดังนี้

1. เป็นการกระจายระบบผูกขาดที่ดิน จากผู้มีที่ดินมากเกินไปที่กฎหมายกำหนด และไม่ได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินด้วยตนเอง มาจัดให้เกษตรกรผู้เช่า ผู้ไร้ที่ดิน บุคคลผู้ประสงค์จะเป็นเกษตรกรโดยเป็นผู้ยากจน หรือเป็นบุตรของเกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และไม่มีอาชีพอื่นที่มีรายได้ประจำเพียงพอ ได้มีที่ดินเป็นของตนเอง โดยรัฐจะโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่จัดซื้อมาให้ผู้ได้รับการคัดเลือกได้เช่าหรือเช่าซื้อ เพื่อเป็นเจ้าของที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และได้ใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อไป

2. แก้ปัญหาการบุกรุกเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐประเภทต่างๆ และในที่ดินป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรม เมื่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนำที่ดินนั้นมาดำเนินการประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดินแล้ว และเกษตรกรผู้ไม่มีสิทธิในที่ดินของรัฐอยู่แต่เดิม ได้ยื่นคำร้องขอเข้าทำประโยชน์จะมีผลให้สามารถทำกินในที่ดินเดิมที่ครอบครองอยู่ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายในจำนวนเนื้อที่ที่เหมาะสม

3. เกษตรกรจะได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุน บังคับการผลิต และการส่งเสริมอาชีพเกษตรอย่างต่อเนื่อง ที่ดินจะได้รับการพัฒนา มีถนน แหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค และการเกษตร ทำให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

4. ที่ดินเพื่อการเกษตรจะเป็นของเกษตรกร โดยแท้จริง เพราะเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินจะได้รับการคุ้มครองสิทธิและควบคุมไม่ให้มีการเปลี่ยนสิทธิการถือครองแก่ผู้อื่น ยกเว้นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทที่เป็นเกษตรกร หรือโอนให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือสถาบันเกษตรกรจึงเป็นการสกัดกั้นไม่ให้ราษฎรบุกรุกที่ดินของรัฐเพื่อนำมาขายต่อ และทำให้นายทุนไม่ได้ครอบครองที่ดินจำนวนมากโดยไม่ได้ทำประโยชน์ด้วยตนเอง

ประโยชน์ของเอกสารสิทธิ ส.ป.ก. 4-01 และ ส.ป.ก. 4-28 ประโยชน์ของเอกสารสิทธิที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มอบให้แก่เกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกและเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเขตปฏิรูปที่ดิน คือ

- 1 ใช้เป็นหลักฐาน แสดงถึงการได้รับการจัดที่ดินจากรัฐมีสิทธิทำประโยชน์อย่างถูกต้องตามกฎหมายโดยไม่ถูกฟ้องขับไล่หรือถูกจับกุมดำเนินคดี
- 2 ใช้เป็นเอกสารประกันเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เพื่อขอรับสินเชื่อระยะสั้นเพื่อการผลิต หรือสินเชื่อระยะปานกลาง และระยะยาวเพื่อการลงทุน
- 3 ใช้เป็นหลักฐานขอกู้ยืมเงินจากกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โดยยื่นคำร้องขอต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ที่ดูแลที่ดินนั้น
- 4 ใช้เป็นหลักฐานในการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยังสถาบันเกษตรกร สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในการสร้างประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อไป
- 5 สิทธิในการประกันตัวผู้ต้องหา

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532

เนื่องจากการตรากฎหมายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกระทำอย่างรีบเร่งในช่วงเวลาจำกัด เมื่อนำมาใช้ปฏิบัติก็ย่อมมีปัญหาและอุปสรรค ทั้งในการตีความบทบัญญัติในมาตราต่างๆ และการปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎหมาย การแก้ไขกฎหมายจึงเป็นการทำให้กฎหมายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก้ไขมาแล้วรวม 2 ครั้ง การแก้ไขกฎหมายในครั้งแรก ปี พ.ศ. 2519 (หลังจากมีกฎหมายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมประกาศใช้ในครั้งแรกแล้ว 1ปี) โดยมีสาระสำคัญของการแก้ไขคือ ให้มีรัฐมนตรีจาก 3 กระทรวงหลักได้แก่ กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามกฎหมาย มีการชำระราคาหรือค่าทดแทนที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวยิ่งขึ้น และครั้งที่สองในปี พ.ศ. 2532 ได้แก้ไขกฎหมาย เนื่องจากพบว่ายังมีอุปสรรคที่ทำให้งานปฏิรูปที่ดินไม่อาจดำเนินการได้เท่าที่ควร รัฐบาลจึงได้ผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายการปฏิรูปที่ดินอีกครั้ง ได้ประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532 เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2532 และได้ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีสาระสำคัญดังจะได้อธิบายต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

147.11

คุณสมบัติของผู้ที่ได้รับเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01

ผู้ที่มีสิทธิได้รับที่ดินในเขตการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มี 3 ประเภทคือ

1. เกษตรกร ตามบทนิยามในมาตรา 4 ได้แบ่งเกษตรกรออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ ผู้ที่เป็นเกษตรกรอยู่แล้ว รายได้ส่วนใหญ่ของบุคคลในครอบครัวมาจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือบุคคลในครอบครัวใช้เวลาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามประเภทและชนิดของเกษตรกรรมนั้นๆ หรือเป็นผู้ลงทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพอื่น และจะต้องเป็นผู้ไม่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นของตนเองหรือมีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ

1.2 ผู้ประสงค์ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ ผู้ที่ยังไม่เป็นเกษตรกร แต่ประสงค์จะเป็นเกษตรกรและมาขอรับการจัดที่ดินในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เกษตรกรประเภทนี้ ได้แก่

1.2.1 ผู้ยากจน หมายความว่าผู้มีรายได้ซึ่งรวมถึงสิทธิประโยชน์อื่นๆ ที่สามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้ และเมื่อรวมกันแล้วจะต้องไม่สูงกว่าอัตรารายได้ที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้กำหนดไว้ ซึ่งในปี พ.ศ.2538 กำหนดให้ใช้รายได้ 15,000 บาท ต่อคนต่อปี เป็นเกณฑ์กำหนดรายได้ของผู้ยากจน (ตามมติ คปก. ครั้งที่4 พ.ศ. 2538)

1.2.2 ผู้จบการศึกษาทางเกษตรกรรม หมายถึง ผู้ที่จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือเทียบเท่าในประเภทวิชาเกษตรกรรม

1.2.3 บุตรของเกษตรกรหมายถึงบุตรหรือทายาทโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยที่บุคคลดังกล่าวจะต้องไม่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นของตนเอง และต้องไม่มีอาชีพอื่นอันมีรายได้ประจำเพียงพอแก่การยังชีพด้วย

2. สถาบันเกษตรกร หมายถึง กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร และชุมนุมสหกรณ์การเกษตรตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์

3. ผู้ประกอบกิจการอื่นที่เป็นการสนับสนุน หรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กิจกรรมดังกล่าวนี้ได้ประกาศในกฎกระทรวงและในราชกิจจานุเบกษา ดังนี้

3.1 กิจการที่เป็นการสนับสนุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หมายถึง

3.1.1 กิจการทางวิชาการเกษตร การสาธิต การทดลองเพื่อประโยชน์ทางการเกษตร

3.1.2 กิจการที่ส่งเสริม หรือประกันราคาพืชผลการเกษตร หรือลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร

3.1.3 กิจการที่เป็นข้อตกลงร่วมมือกันกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในการดำเนินการผลิตและการจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีลิขสิทธิ์ของเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

3.1.4 กิจกรรมที่เป็นการพัฒนาอาชีพเกษตรกรและปัจจัยการผลิตลดจนการผลิตการจำหน่าย และการตลาดให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

3.2 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหมายถึง กิจกรรมแปรรูปผลิตผลเกษตรกรรม ซึ่งใช้ผลิตทางการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเป็นหลัก

กรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับประเภทกิจการอื่นที่เป็นการสนับสนุน หรือเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นผู้พิจารณา (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม , 2537 : 26-27)

การคัดเลือกเกษตรกร

ในการคัดเลือกเกษตรกรให้รับที่ดินจากการปฏิรูปนั้น เกษตรกรต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามขบวนการที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนดไว้ ถึงจะมีสิทธิเข้าทำประโยชน์ในที่ดินนั้นได้ครอบครองที่ดินนั้นได้ มีสาระที่สำคัญดังนี้

1. หลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกร หลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรเข้าทำกินและอยู่อาศัยในเขตปฏิรูปที่ดิน ตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกร ซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้กำหนดไว้ว่าเกษตรกรผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าทำประโยชน์ในที่ดินรวมทั้งเกษตรกรที่ถือครองที่ดินของรัฐอยู่ก่อน ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1.1 มีสัญชาติไทย

1.2 บรรลุนิติภาวะ หรือเป็นหัวหน้าครอบครัว

1.3 มีความประพฤติดี และซื่อสัตย์สุจริต

1.4 มีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง และสามารถประกอบการเกษตรได้

1.5 ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ

1.6 ไม่มีที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเอง หรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกันหรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อยแต่ไม่เพียงพอแก่การประกอบเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ

1.7 ต้องยินยอมที่จะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและเงื่อนไขของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

2. การจัดลำดับเกษตรกร ในการจัดลำดับผู้มีสิทธิที่จะได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินจะพิจารณาถึงความเดือดร้อน ความสามารถ ความประพฤติ ตลอดจนความเป็นธรรมในระหว่างเกษตรกรด้วย โดยเรียงลำดับดังนี้

2.1 ผู้ครอบครองที่ดินอยู่เดิมหรือผู้เช่าเดิมที่เป็นเกษตรกร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 2.2 เกษตรกรผู้ทำประโยชน์ร่วมกับผู้ครอบครองเดิม
- 2.3 เกษตรกรผู้เช่า หรือลูกจ้างประกอบเกษตรกรรมในที่ดินนั้น
- 2.4 เกษตรกรอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนั้นเห็นสมควร
- 2.5 เกษตรกรที่สูญเสียที่ดินอันเนื่องมาจากหนี้สินส่วนตัว

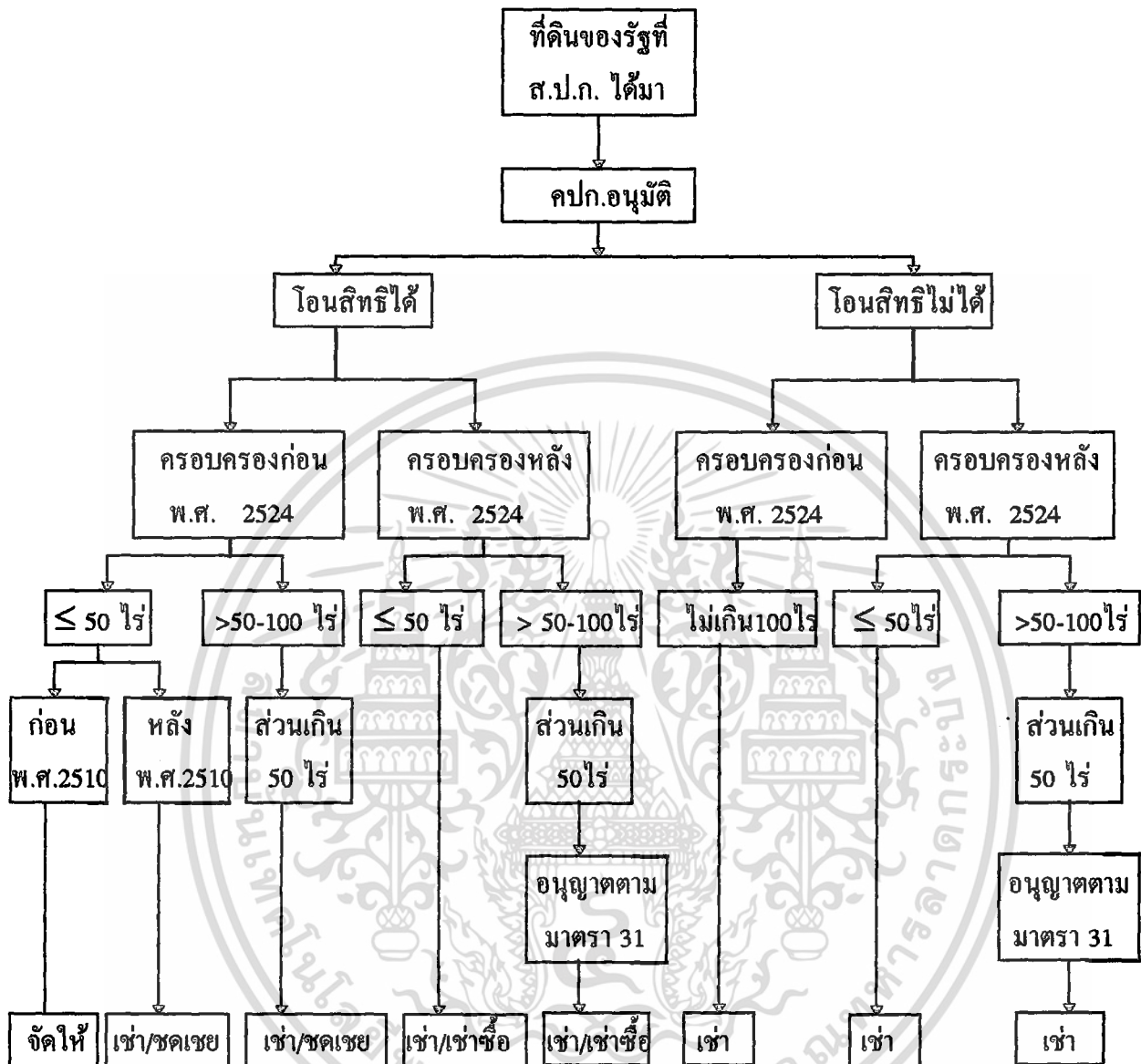
สิทธิของผู้ที่ได้รับที่ดินในเขตปฏิรูป

สิทธิของเกษตรกรที่ได้รับที่ดินโดยวิธีการปฏิรูปที่ดินมีสิทธิเช่า เช่าซื้อ และบุคคลอื่นที่ได้รับที่ดินในเขตการปฏิรูปที่ดินก็มีสิทธิเช่า เช่าซื้อ ซื้อ หรือเช่าทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว ซึ่งต้องใช้ประกอบกิจการที่สนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดิน ส่วนสถาบันเกษตรกรมีสิทธิเช่าเท่านั้น ที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะทำการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นไม่ได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยังสถาบันเกษตรกร หรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเท่านั้น

สิทธิของเกษตรกร สิทธิของเกษตรกรที่ได้รับที่ดินจากสำนักงานการปฏิรูปเพื่อเกษตรกรรมในที่ดินของรัฐและเอกชน จะเหมือนกันในบางส่วน กล่าวคือ เกษตรกรมีสิทธิเช่า เช่าซื้อและในขั้นตอนสุดท้ายจะได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้น อย่างไรก็ตามข้อแตกต่างก็มีอยู่พอสมควรซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้ (ภาพที่ 4 และ 5) กรณีที่ดินของรัฐ เมื่อคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอนุมัติแล้วจะมีทั้งพื้นที่ที่โอนสิทธิได้และโอนสิทธิไม่ได้ ส่วนที่โอนสิทธิได้ถ้าหากเกษตรกรครอบครองมาก่อน พ.ศ. 2510 และไม่เกิน 50 ไร่จะยื่นคำร้องขอออกหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้ โดยจะต้องยินยอมชำระเพียงค่าธรรมเนียมในการโอนรังวัด และค่าปรับปรุงพัฒนาที่ดิน ในกรณีที่ครอบครองหลัง พ.ศ. 2510 แต่ก่อน พ.ศ. 2524 เกษตรกรจะต้องจ่ายค่าชดเชยแทนที่จะเป็นค่าเช่าซื้อและถ้าสามารถครอบครองจริงถึง 100 ไร่ (หรือ 200 ไร่ กรณีของการเลี้ยงสัตว์ใหญ่) หากครอบครองก่อน พ.ศ. 2524 ก็จ่ายค่าชดเชยหรือเป็นค่าเช่าสำหรับเกษตรกรที่เป็นเจ้าของที่ดินหลัง พ.ศ. 2524 จะจ่ายเป็นค่าเช่าหรือค่าเช่าซื้อ และมีความประสงค์ที่จะมีที่ดินมากกว่า 50 ไร่ขึ้นไปเพื่อการเกษตรก็จะต้องแสดงหลักฐานต่อคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมหรืออนุญาตตามมาตรา 31 ส่วนที่โอนไม่ได้จะต้องจ่ายเป็นค่าเช่าและส่วนที่เกิน 50 ไร่ต้องได้รับอนุญาตตามมาตรา 31 ก่อนที่จะเช่าทำประโยชน์ในที่ดินนั้น

กรณีเป็นที่ดินของเอกชนถ้าโอนสิทธิได้และเนื้อที่ไม่เกิน 50 ไร่ ต้องจ่ายเป็นค่าเช่าหรือค่าเช่าซื้อ ส่วนที่โอนสิทธิไม่ได้จะต้องจ่ายเป็นค่าเช่าให้กับเจ้าของที่ดินเดิมหรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม แต่ถ้าครอบครองจริงถึง 100 ไร่ต้องได้รับอนุญาตตามมาตรา 31

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

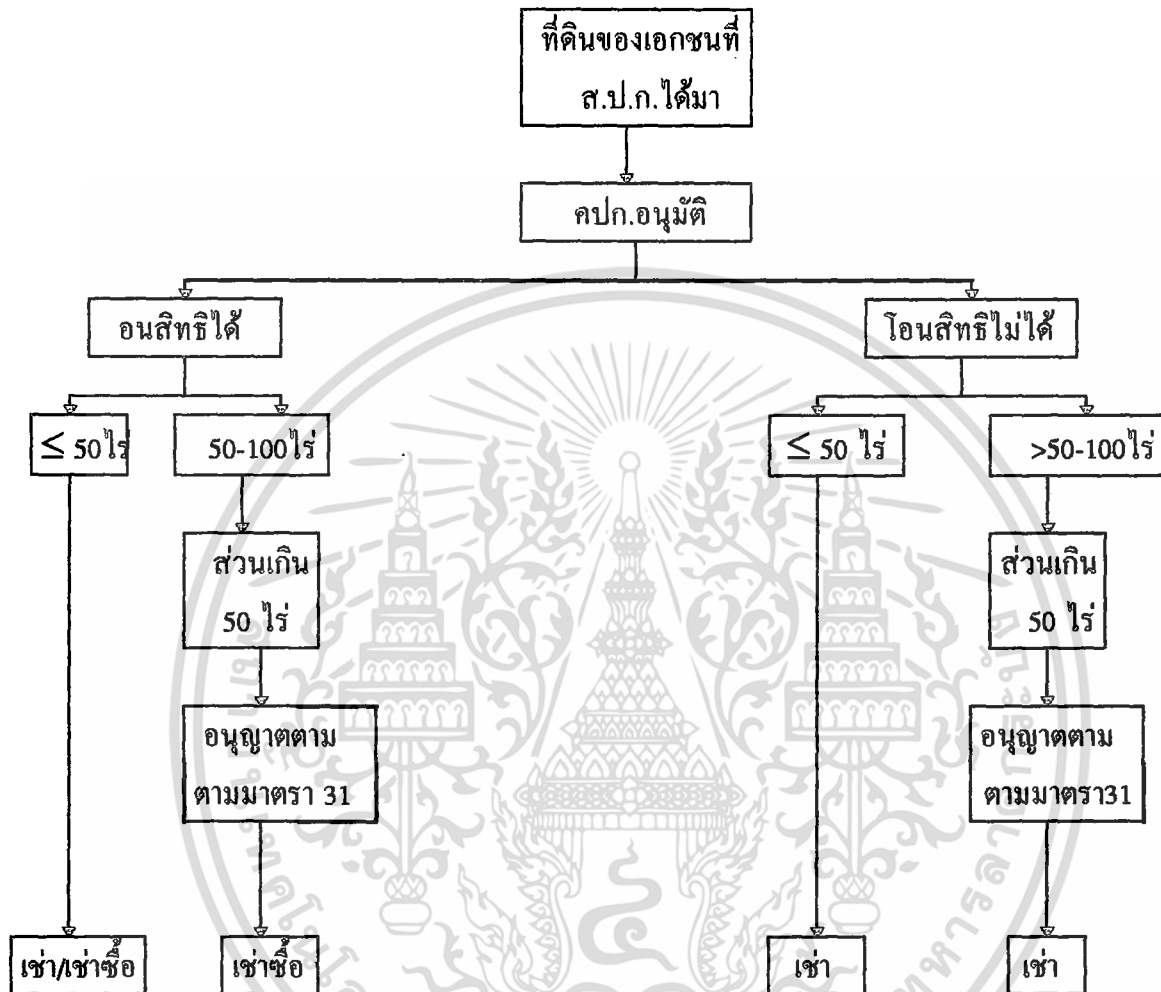

* กรณีเลี้ยงสัตว์ใหญ่ เนื้อที่สูงสุดเพิ่มได้ 1 ไร่

ภาพที่ 4 สิทธิของเกษตรกรที่ได้รับที่ดินในที่ดินของรัฐ

ที่มา : (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม , 2538 ข : 40)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

* กรณีเลี้ยงสัตว์ใหญ่ เนื้อที่สูงสุดเพิ่มได้ 1 ไร่

ภาพที่ 5 สิทธิของเกษตรกรที่ได้รับที่ดินในที่ดินของเอกชน

ที่มา : (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม , 2538 ข : 41)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับเกษตรกรที่เป็นเจ้าของที่ดิน และมีความประสงค์ที่จะมีที่ดินมากกว่า 100 ไร่แต่ไม่เกิน 1,000 ไร่ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงระยะเวลา วิธีการที่เกษตรกรได้ที่ดินนั้นมา ความสามารถในการทำประโยชน์ ประเภทของเกษตรกรรมและการทำประโยชน์ในที่ดินนั้น ซึ่งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีอำนาจที่จะซื้อหรือเวนคืนที่ดินได้ในภายหลัง ถ้าหากเจ้าของที่ดินไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขและระเบียบที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้กำหนด

สิทธิของสถาบันเกษตรกร บุคคลทั่วไปและกิจการอื่น สิทธิในที่ดินของสถาบันเกษตรกร บุคคลทั่วไปและกิจการอื่น ได้แก่ เช่า เช่าซื้อ และสิทธิให้ทำประโยชน์ในที่ดิน (ภาพที่ 6) สำหรับสถาบันเกษตรกรคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมสามารถกำหนดปริมาณเนื้อที่ได้ตามความเหมาะสมโดยไม่จำกัดขนาด เพื่อให้สถาบันเหล่านั้นเช่า ส่วนบุคคลทั่วไปและกิจการอื่นนั้น คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดปริมาณเนื้อที่แต่ต้องไม่เกิน 50 ไร่ และสามารถกำหนดที่ดินที่จัดให้นั้นจะให้โอนสิทธิได้หรือไม่ หากโอนได้ก็สามารถเช่าซื้อได้ หากโอนไม่ได้ก็เป็นการให้เช่า หรือการให้ทำประโยชน์เท่านั้น

การโอนและการตกทอดทางมรดก

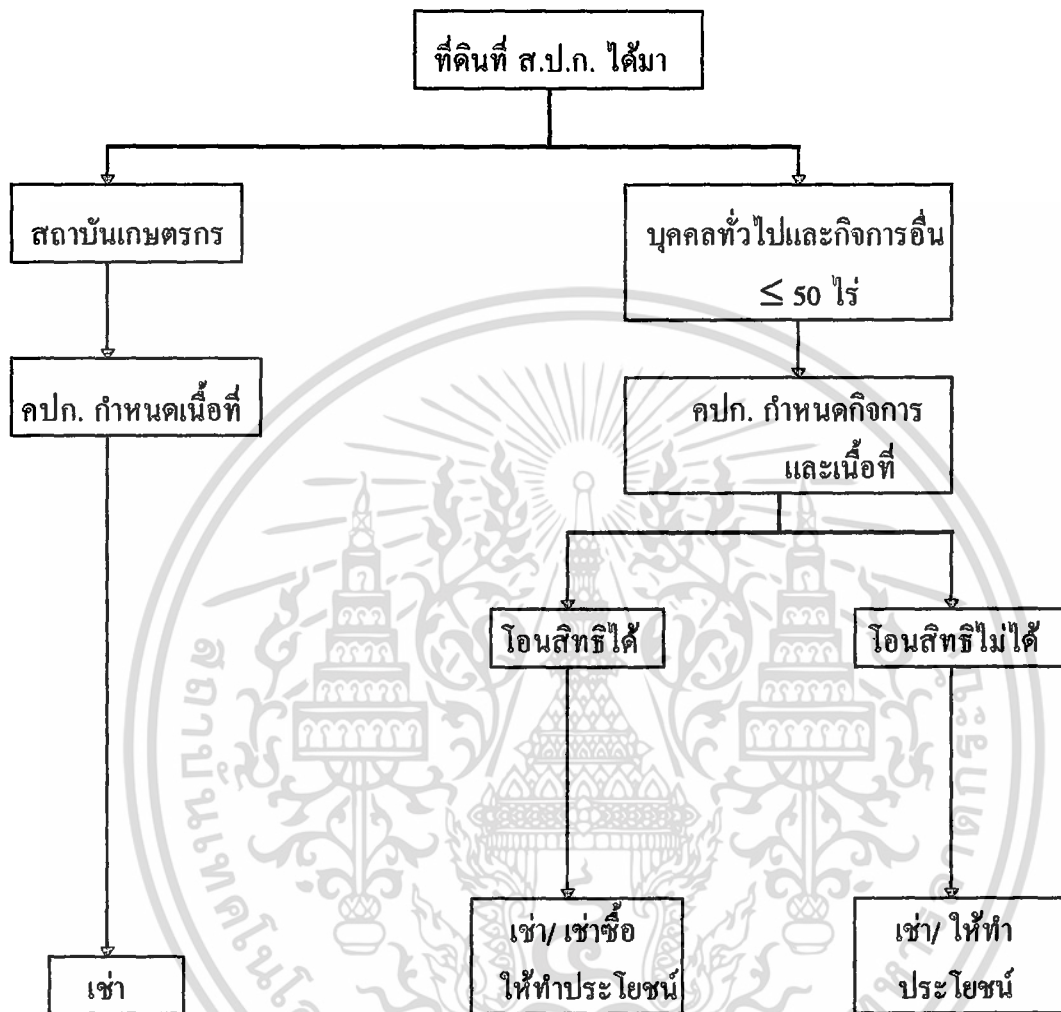
ในการโอนและการตกทอดทางมรดก เป็นสิทธิของเกษตรกรที่ได้รับที่ดินนั้นจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เกษตรกรมีสิทธิในการโอนให้ผู้อื่นได้ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้เท่านั้น ส่วนการตกทอดทางมรดกเป็นหลักการของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จะต้องตกทอดให้กับทายาทโดยตรงหรือนุคคลอื่นได้นั้นจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

หลักเกณฑ์ในการโอน ที่ดินที่เกษตรกรได้รับสิทธิจากการปฏิรูปที่ดินไม่สามารถโอนไปยังบุคคลอื่นโดยพลการ เว้นแต่จะเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

1. สิทธิการเข้าทำประโยชน์ตามหนังสือรับมอบที่ดิน (ส.ป.ก.4-28) หรือหนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.4-01) การโอนสิทธิเป็นไปตามมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ครั้งที่ 5/2533 เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2533 ซึ่งกำหนดให้โอนสิทธิได้เฉพาะแก่สามี ภรรยาหรือนุตรที่บรรลุนิติภาวะ

2. สิทธิตามสัญญาเช่า หรือสัญญาเช่าซื้อ การโอนสิทธินั้นเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการโอนและการตกทอดทางมรดก สิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อที่ดินในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2533

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 6 สิทธิในที่ดินกรณีเป็นสถาบัน บุคคลทั่วไป และกิจการอื่น
ที่มา : (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม , 2538 ข : 45)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งกำหนดให้โอนสิทธิได้เฉพาะแก่คู่สมรส หรือบุตร หรือเครือญาติ จะต้องได้รับความยินยอม จากคู่สมรสของเกษตรกรผู้โอนด้วย

การโอนตามข้อที่ 1 และ 2 เกษตรกรสามารถโอนให้แก่บุคคลเพียงคนเดียวเท่านั้น เว้นแต่ที่ดินจะมีขนาดเนื้อที่ที่สามารถแบ่งแยกได้และเพียงพอแก่การครองชีพ ส่วนผู้รับโอนต้อง เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองเพียงพอแก่การครองชีพ อยู่ก่อนแล้ว

3. กรรมสิทธิ์ตามโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ การโอนสิทธิ เป็นไปตาม มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 ซึ่งกำหนด ให้โอนไปยังสถาบันเกษตรกร หรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อประโยชน์ใน การปฏิรูปที่ดิน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การตกทอดทางมรดก เมื่อเกษตรกรที่ได้รับสิทธิจากการปฏิรูปที่ดินเสียชีวิตสิทธิ ดังกล่าวจะตกทอดทางมรดกแก่ทายาทตามหลักเกณฑ์ดังนี้

1. สิทธิการเข้าทำประโยชน์ตามหนังสือรับมอบที่ดิน (ส.ป.ก.4-28) หรือหนังสือ อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.4-01) การตกทอดทางมรดกเป็นไปตามมติ คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ครั้งที่ 5/2533 ซึ่งกำหนดให้สิทธิตกทอดแก่สามี ภริยา เป็นอันดับแรก ถ้าไม่มีหรือมีแต่ไม่ประสงค์จะขอรับสิทธิ จึงจะให้สิทธิตกแก่บุตรที่เป็นเกษตรกร และบรรลุนิติภาวะเพียงรายเดียว ถ้ามีบุตรหลายคนให้บุคคลเหล่านั้นตกลงกันเอง ถ้าตกลงไม่ได้ และที่ดินมีขนาดที่ไม่สามารถแบ่งแยกได้ให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดพิจารณาให้บุตร เพียงคนเดียวเป็นผู้ได้รับสิทธิ

2. สิทธิตามสัญญาเช่า หรือสัญญาเช่าซื้อ การตกทอดทางมรดกสิทธิเป็นไปตาม ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการเงื่อนไขในการโอน และการตกทอดทางมรดก สิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อที่ดินในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2535 ซึ่งกำหนดให้สิทธิตกทอดตามลำดับ ดังนี้

2.1 ตกทอดแก่คู่สมรสเป็นอันดับแรก

2.2 ถ้าไม่มีคู่สมรส หรือคู่สมรสไม่ประสงค์จะรับสิทธิ หรือขาดคุณสมบัติ ให้สิทธิตกทอดแก่บุตร

2.3 ถ้าไม่มีบุตร หรือบุตรไม่ประสงค์จะรับสิทธิหรือขาดคุณสมบัติ ให้สิทธิ ตกทอดแก่เครือญาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทั้งนี้บุตรหรือเครือญาติที่จะได้รับสิทธิมีได้เพียงคนเดียว เว้นแต่ที่ดินจะมีขนาดเนื้อที่ที่สามารถแบ่งแยกได้และเพียงพอแก่การครองชีพ นอกจากนี้ถ้าเกษตรกรประสงค์จะกำหนดลำดับทายาทโดยเรียงตามลำดับที่กล่าวในข้อที่ 2.1 และ 2.2 ก็สามารถกำหนดทายาทที่ตนประสงค์ให้รับมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ โดยทำเป็นหนังสือตามแบบที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กำหนดพร้อมคำยินยอมของคู่สมรส

3. กรรมสิทธิ์ตาม โฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์การตกทอดทางมรดกเป็นไปตาม มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 ซึ่งกำหนดให้ตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรมตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎกระทรวง

ข้อปฏิบัติในการทำประโยชน์ในที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน

หน้าที่ของเกษตรกรต้องปฏิบัติในที่ดินที่ได้รับจากการปฏิรูปที่ดินของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีดังนี้

1. ต้องทำประโยชน์ในที่ดินด้วยตนเองเต็มความสามารถ และไม่นำที่ดินทั้งหมดหรือบางส่วนไปให้บุคคลอื่นไม่ว่าจะโดยการขาย ให้เช่า หรือเช่าทำประโยชน์ หรือโดยพฤติกรรมใดๆ ที่แสดงให้เห็นในลักษณะนั้น
2. ยินยอมทำสัญญาเช่าหรือสัญญาเช่าซื้อ หรือสัญญาจัดให้โดยมีค่าเช่า และต้องปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว
3. ไม่เปลี่ยนแปลงสภาพที่ดิน จนเป็นเหตุให้ที่ดินเสื่อมสภาพความเหมาะสมแก่การประกอบเกษตรกรรม
4. ไม่ขุดบ่อเพื่อการเกษตรเกินร้อยละ 5 ของเนื้อที่ที่ได้รับมอบ
5. ไม่ปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างใดๆ เว้นแต่การปลูกสร้างตามสมควรสำหรับโรงเรือนที่อยู่อาศัย ฝูงฉาง หรือสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ที่ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรของเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรนั้น
6. ดูแลรักษาหลักฐานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและหลักเขตที่ดินที่ได้รับมอบ ไม่ให้เกิดชำรุดเสียหาย หรือเคลื่อนย้ายไปจากตำแหน่งเดิม
7. ไม่กระทำการใดๆ ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งก่อสร้างที่เป็นของโครงการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ดินของเกษตรกรคนอื่นและสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่ไม่ใช่ของตนเอง
8. ปฏิบัติตามมติข้อกำหนดของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. ปฏิบัติตามสัญญาที่ยืมที่ทำกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีอยู่กับสถาบันการเงิน หรือบุคคลที่ดำเนินงานร่วมกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

10. กรณีที่มีหนังสือรับรองทำประโยชน์ ซึ่งอยู่ภายใต้มาตรา 39 ห้ามทำการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินนั้น ไปยังผู้อื่น เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม

นโยบาย มาตรการ และแผนงานปฏิรูปที่ดิน

นโยบาย มาตรการ และแผนงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เน้นความสำคัญสูงสุดในการปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะภาคเกษตรกรรมเพื่อให้การดำเนินงานปฏิรูปที่ดินมีประสิทธิภาพมากที่สุด นโยบาย มาตรการและแผนงานปฏิรูปที่ดินในระยะยาวที่เป็นนโยบายเกี่ยวเนื่องของปัจจุบันกับอนาคตจะพิจารณาเศรษฐกิจและปัญหาทั้งหมดเป็นเกณฑ์ ส่วนนโยบายในระยะสั้นเพื่อดำเนินงานและแก้ปัญหาให้ตรงกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ตลอดจนนโยบาย มาตรการและแผนงานปฏิรูปที่ดินในอนาคตปี พ.ศ. 2539

นโยบาย มาตรการและแผนงานปฏิรูปที่ดินในระยะยาว ปี พ.ศ.2535-2542

จากการประชุมครั้งที่ 1/2534 เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นมาตรการและแผนงานอย่างกว้างๆ โดยได้กำหนดแผนที่ดำเนินงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อแก้ปัญหาการบุกรุกเข้าทำประโยชน์และอยู่อาศัยในที่ดินของรัฐ โดยมีขอบด้วยกฎหมาย และการไร้ที่ทำกิน โดยที่รัฐจะจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรและให้สิทธิในที่ดินภายใต้เงื่อนไขในการโอน เพื่อหยุดยั้งการอพยพของเกษตรกรในการขยายพื้นที่เพาะปลูกไปในที่ดินของรัฐ โดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกบุกรุกจนเสื่อมโทรมเสียหายถึงระดับวิกฤต ซึ่งรัฐจะต้องรักษาพื้นที่จำนวนสุดท้ายนี้ไว้ให้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม โดยกำหนดเขตพื้นที่เกษตรกรรมไว้อย่างชัดเจน และมีมาตรการสงวนไว้ทำการเกษตรเท่านั้น เพื่อรองรับประชากรและแรงงานในภาคเกษตรกรรมเป็นการตรงแรงงานภาคการเกษตรให้คงอยู่ในพื้นที่เกษตรกรรมนี้ ไม่ให้เคลื่อนย้ายอพยพไปบุกรุกที่ดินของรัฐในที่อื่นๆอีกจนกว่าแรงกดดันอันเนื่องมาจากความต้องการที่ดินของประชากรที่เพิ่มขึ้นจะลดลง รวมถึงการให้สิทธิในที่ดินเพื่อให้เกษตรกรทำประโยชน์และอยู่อาศัยอย่างมั่นคงเป็นหลักแหล่ง โดยมีมาตรการป้องกันการโอนเปลี่ยนมือหรือสูญเสียที่ดินทำกินไปสู่ภาคการเกษตร

2. หากที่ดินที่นำมาจัดไม่เหมาะสมแก่การทำเกษตรกรรม เช่น เป็นเขตชุมชนหรือเหมาะสมแก่การประกอบอาชีพอื่น ควรอนุรักษ์ไว้เป็นที่สาธารณะให้ดำเนินการกันออกไว้ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. เร่งรัดการใช้กำหนดมาตรการสนับสนุนการจัดหาที่ดินเอกชนมาดำเนินการกระจายสิทธิ เพื่อแก้ปัญหาการถือครองที่ดินและการสูญเสียกรรมสิทธิ์ในที่ดินของเกษตรกรต้องกระจายการถือครองที่ดินเกษตรกรจากผู้ถือครองที่ดินมาก หรือผู้ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ที่ดินไปสู่เกษตรกรผู้ที่มีดินน้อย ผู้ไร้ที่ทำกิน และผู้เช่า โดยจำกัดให้ขนาดการถือครองที่ดินเกษตรกรในที่ดินเอกชนมีขนาดที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ส่วนที่เหลือจากการจำกัดขนาดการถือครองที่ดินให้กระจายไปสู่เกษตรกรอื่น ขณะเดียวกันต้องมีมาตรการช่วยเหลือให้เกษตรกรรายเล็กได้มีโอกาสเป็นเจ้าของที่ดิน และมีมาตรการคุ้มครองป้องกันการสูญเสียที่ดินหรือโอนเปลี่ยนมือไปสู่นอกภาคการเกษตร มาตรการสนับสนุนดังกล่าวคือ

3.1 การควบคุมชดเชยความเคลื่อนไหวของราคาที่ดินเพื่อเกษตรกรไม่ให้สูงกว่ามูลค่าที่ควรจะเป็น เนื่องมาจากการกว้านซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไร

3.2 การกำหนดอัตราภาษีก้าวหน้าสำหรับที่ดินเกษตรกรที่ไม่ใช้ประโยชน์ในการผลิตทางการเกษตร

3.3 การจัดตั้งสถาบันการเงินในลักษณะธนาคารที่ดิน เพื่อเป็นแหล่งระดมเงินทุนจัดการด้านการซื้อขายที่ดินแก่เกษตรกร

3.4 การตั้งราคาที่ดินให้สูงในเขตพื้นที่ที่มีการลงทุน หรือเขตที่มีการเช่าที่ดินสูงเพื่อจูงใจให้มีการเวนคืนที่ดินเพื่อการเกษตรเพิ่มขึ้น

4. กำหนดโครงการพัฒนารายได้ เพื่อแก้ปัญหารายได้ของเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดิน โดยประสานความร่วมมือในระหว่างภาครัฐ สถาบันการเงินและภาคเอกชนจัดงบประมาณตามโครงการในส่วนของภาครัฐไว้ในกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร ให้ส่วนราชการเบิกจ่ายได้อย่างรวดเร็วในการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรเห็นชอบอนุมัติ ส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตในภาคการเกษตรอย่างต่อเนื่องให้เป็นโครงการครบวงจรนับแต่การผลิตจนถึงการตลาดด้วยความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อให้เกษตรกรมีผลตอบแทนเป็นรายได้ที่มั่นคงและเพียงพอที่จะยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวให้สูงขึ้น

5. สนับสนุนการรณรงค์ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในกระบวนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร จัดตั้งองค์กรเพื่อสนับสนุนงานวิจัย และการฝึกอบรมโดยเฉพาะขึ้น เพื่อเป็นสถาบันในการพัฒนาบุคลากรและพัฒนาเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดิน

6. เร่งรัดการดำเนินงานปฏิรูปที่ดิน เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่มีปัญหาที่ดินทำกินที่บุกรุกที่ดินของรัฐและผู้เช่าที่ดิน โดยดำเนินการปฏิรูปในที่ดินของรัฐ 29.8 ล้านไร่และในที่ดินของเอกชน 23,749.6 ไร่ ในช่วงปี พ.ศ. 2535-2542 และสนับสนุนทางการเงินตามเป้าหมายที่กำหนดในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งคาดว่าจะใช้งบประมาณทั้งสิ้น 10,598.8 ล้านบาท (ตารางที่ 1) เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปที่ดินระยะยาว ปี พ.ศ.2525-2542

(หน่วย : ล้านบาท)	
รายการค่าใช้จ่าย	จำนวน
1. การบริหารและเตรียมการ	2,657.1
2. การจัดที่ดินของรัฐ	1,882.1
3. การจัดที่ดินของเอกชน	471.8
4. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	5,216.7
5. การพัฒนาการผลิตและเพิ่มรายได้	371.1
รวมทั้งสิ้น	10,598.8

ที่มา : (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม , 2534 : 3)

นโยบาย มาตรการและแผนงานปฏิรูปที่ดินในระยะสั้น ปี พ.ศ. 2538

นโยบาย มาตรการและแผนงานปฏิรูปที่ดินในระยะสั้น ปี พ.ศ. 2538 มีดังนี้

1. เร่งรัดการดำเนินการปฏิรูปที่ดินในที่ดินของรัฐ โดยการเร่งรัดการประกาศเขตปฏิรูปที่ดิน การสำรวจรังวัด และจัดที่ดิน รวมทั้งการออกเอกสารสิทธิ์ให้เกษตรกรเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรม และที่ดินของรัฐประเภทอื่น เพื่อแก้ปัญหาที่ดินทำกินและการบุกรุกที่ของรัฐ

2. จัดหาที่ดิน โดยการซื้อที่ดินเอกชนเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่เรียกร้องที่ดิน และต้องการอพยพออกจากเขตอนุรักษ์ เขตต้นน้ำลำธารรวมถึงผู้เช่าและแรงงานรับจ้างทางการเกษตร ซึ่งประสงค์จะทำการเกษตร

3. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น เส้นทางคมนาคมสายหลัก ทางลำเลียงผลผลิต แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค โดยดำเนินการในเขตปฏิรูปที่ดินอย่างทั่วถึง เพื่อให้เกษตรกรที่ได้รับที่ดินสามารถพัฒนาปรับปรุงความเป็นอยู่ดีขึ้น

4. ขยายความช่วยเหลือด้านสินเชื่อ และให้บริการด้านเครื่องจักรกล เพื่อพัฒนารายได้และปรับปรุงโครงสร้าง และระบบการผลิตทางการเกษตร ไปสู่เกษตรกรที่ถือครองที่ดินขนาดเล็ก ตลอดจนประสานงานส่วนราชการเพื่อพัฒนาการเกษตรและอาชีพ ให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ประสานงานกับกรมป่าไม้เพื่อส่งเสริมการปลูกป่า ปลูกไม้โตเร็ว และไม้เศรษฐกิจในเขตปฏิรูปที่ดิน

6. ดูแล ติดตามการทำประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดิน ตามกระบวนการปฏิรูปที่ดินอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันการเปลี่ยนมืออย่างไม่ถูกต้อง และเพื่อผลักดันให้เกษตรกรใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มที่

สำหรับเป้าหมายกิจกรรมสำคัญ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2538 ได้กำหนดไว้ ซึ่งพอที่จะสรุป ได้ดังนี้ (ตารางที่ 2) ส่วนงบประมาณสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้รับงบประมาณดำเนินการปฏิรูปที่ดินปี พ.ศ. 2538 เป็นเงิน 2,644 ล้านบาท จัดสรรงบประมาณ ได้ดังนี้ (ตารางที่ 3)

นโยบาย มาตรการและแผนงานปฏิรูปที่ดิน ปีพ.ศ. 2539

เป็นนโยบายการดำเนินงานที่จะทำในปี พ.ศ. 2539 ในรัฐบาลของ นายบรรหาร ศิลปอาชา เมื่อวันที่ 25-26 ตุลาคม พ.ศ. 2538 สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้จัดการประชุมเรื่อง แนวนโยบายการดำเนินงานปฏิรูปที่ดินในปี พ.ศ. 2539 มีแนวนโยบายและแผนงานปฏิรูปที่ดินตามแนวหลักการสายๆกับปีที่ผ่านมา แต่มีนโยบายเพิ่มเติมบางอย่างดังนี้

1. เร่งรัดการตรวจสอบคุณสมบัติของเกษตรกรที่ได้รับเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 ทุกจังหวัด เนื่องจากการดำเนินงานการปฏิรูปที่ดิน ในรัฐบาลที่ผ่านมา (นายชวน หลีกภัยเป็น นายกรัฐมนตรี) ได้มีการแจก ส.ป.ก.4-01 ให้กับผู้มีฐานะดีหลายราย และบางรายยังขาดคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 ดังนั้นจึงให้มีการตรวจสอบคุณสมบัติผู้ที่ได้รับเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01 ที่ได้รับไปแล้วให้ละเอียดถี่ถ้วนชัดเจนรวมทั้งผู้ที่กำลังจะได้รับ ถ้าพบว่ามีกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นผู้ที่ขาดคุณสมบัติก็ให้ดำเนินการเพิกถอนทุกจังหวัด เพื่อให้ผู้ที่ได้รับเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01 นั้น มีคุณสมบัติเหมาะสมอย่างแท้จริง

2. ดำเนินงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเท่านั้น เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักที่ประกาศกำหนดไว้ในราชกิจจานุเบกษา ไม่ให้ปฏิรูปที่ดินเพื่อการพาณิชย์หรือกิจการอื่นที่ไม่ใช่เกษตรกรรม ที่ดินที่จะจัดให้กับเกษตรกรต้องเป็นที่ดินเหมาะสมกับการเกษตร ไม่เป็นพื้นที่ป่าสมบูรณ์หรือมีหินและลูกรัง และพื้นที่ต้องไม่ลาดชันจนเกินไป

3. พัฒนาพื้นที่ให้เกษตรกรอยู่ได้ ในปี พ.ศ. 2539 นี้รัฐบาลมีนโยบายให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ตามที่กำหนดไว้เดิมตามงบประมาณ และความสามารถที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมทำได้ เพื่อให้เกษตรกรที่เข้าไปอยู่ในที่ดินที่รัฐจัดให้ได้มี ถนน แหล่งน้ำใช้อุปโภคบริโภค และเพื่อการเกษตร เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 กิจกรรมการดำเนินงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปี พ.ศ. 2538

กิจกรรม	จำนวน	
ประกาศเขตปฏิรูปที่ดิน	3.11	ล้านไร่
จัดที่ดิน		
-ที่ดินของรัฐ	10	ล้านไร่
รังวัดที่ดิน	8	ล้านไร่
จัดที่ดิน		
-ที่ดินของเอกชน		
จัดซื้อที่ดิน	40,000	ล้านไร่
จัดทำสัญญาเช่าที่ดิน	29,150	ล้านไร่
จัดทำสัญญาเช่าซื้อที่ดิน	35,500	ล้านไร่
งานพัฒนาขั้นพื้นฐาน		
เส้นทางคมนาคม	609.631	กิโลเมตร
คลองส่งน้ำและคลองระบายน้ำ	21.179	กิโลเมตร
สระเก็บน้ำ	135	แห่ง
บ่อบาดาล	799	บ่อ
บ่อน้ำดิน	205	บ่อ
บ่อบาดาลเพื่อการเกษตร	5	บ่อ
งานพัฒนารายได้		
พัฒนาอาชีพการเกษตร	26	จังหวัด
พัฒนาอาชีพนอกการเกษตร	15	จังหวัด
ส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดิน	20	สหกรณ์

ที่มา : (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม , 2538 ก : 1)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 งบประมาณการดำเนินงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปี พ.ศ. 2538

(หน่วย : ล้านบาท)	
แผนงบประมาณ	จำนวน
1. ในด้านการบริหาร	493.0 (18.40)
2. โครงการเตรียมการปฏิรูปที่ดิน	50.0 (1.89)
3. โครงการสำรวจรังวัดและจัดที่ดิน	1,054.6 (39.89)
4. โครงการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐาน	550.8 (20.83)
5. โครงการจัดหาที่ดินน้ำใช้ในเขตปฏิรูปที่ดิน	291.0 (11.00)
6. โครงการพัฒนารายได้และปรับปรุงการผลิต	73.0 (2.77)
7. โครงการและงานพัฒนาเฉพาะพื้นที่	131.6 (4.98)
รวม	2,644.0 (100.00)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือร้อยละ

ที่มา : (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม , 2538 ก : 2)

และถ้าพื้นที่ใดสามารถทำเป็นระบบชลประทานได้ก็ให้ดำเนินการไปด้วย นอกจากนี้ที่สำคัญที่สุดคือต้องมีการพัฒนาอาชีพเกษตรกรที่ก่อให้เกิดรายได้ให้กับเกษตรกร ให้มีการประสานงานกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น ให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกร จัดเป็นสหกรณ์โดยประสานงานกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการ เป็นต้น เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ในการประกอบอาชีพที่เกษตรกรกระทำอยู่ในพื้นที่ได้โดยไม่ต้องอพยพย้ายไปที่อื่น

4. ตรวจสอบการทำประโยชน์ เมื่อเกษตรกรได้รับที่ดินไปแล้ว หน่วยงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่รับผิดชอบต้องตรวจสอบการใช้พื้นที่ทำประโยชน์ของเกษตรกร ถ้าพื้นที่ไม่เหมาะสมหรือมีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินนั้นจะต้องดำเนินการแก้ไข แต่ถ้าเกิดจากเกษตรกรที่ได้ที่ดินนั้นแล้วไม่ทำการเกษตรหรือขายสิทธิไปต้องเพิกถอนสิทธิ ซึ่งในปีงบประมาณนี้จะมีการใช้ระบบตรวจสอบด้วยภาพถ่ายทางอากาศ โดยกรมป่าไม้จะมีอุปกรณ์สำหรับถ่ายภาพทางอากาศระบบอินฟาเรด ที่สามารถมองเห็นคนเดินบนพื้นดินได้ โดยจะตรวจสอบทุก 3 เดือน

5. มีการปลูกป่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ที่ได้รับจากการปฏิรูปที่ดิน เป็นนโยบายที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่ง คือคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะมีมติให้เกษตรกร

ปลูกป่า หรือ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ที่ได้รับจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิรูปที่ดิน

การดำเนินงานปฏิรูปที่ดินมีหลายขั้นตอน ต้องมีการประสานงานกันหลายฝ่าย ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย แต่ในทางเป็นจริงแล้วจะได้รับความร่วมมือน้อยมาก นอกจากนี้ ขบวนการดำเนินงานยังไม่ชัดเจน การปฏิรูปที่ดินขาดทิศทางที่แน่นอนทำให้การดำเนินงานมักประสบปัญหาและอุปสรรค ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาให้คนยากจนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้ ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานปฏิรูปที่ดิน เช่น

1. ปัญหาการจัดซื้อที่ดินของเอกชนไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ คือการประเมินราคาที่ดินไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรรมมักใช้ข้อมูลจากกรมที่ดิน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการประเมินราคาต่างกันย่อมมีผลต่อการประเมินมูลค่า อีกทั้งธุรกิจที่ดินได้ขยายตัวทำให้ราคาที่ดินสูงขึ้นและเกิดการเก็งกำไรขึ้น หลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าที่ใช้อยู่ในปัจจุบันอาจไม่เหมาะสมกับการจัดซื้อที่ดินของเอกชน จะเห็นได้ว่าสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรรมมักได้รับการเสนอขายที่ดินจากเจ้าของที่ดินในราคาที่สูง ทำให้การเวนคืนที่ดินจากเจ้าของเดิมที่ไม่ได้ทำประโยชน์ด้วยตนเองเป็นไปค่อนข้างยาก

2. เกษตรกรเป้าหมายยังไม่ได้รับประโยชน์จากการปฏิรูปที่ดินเท่าที่ควร สำหรับผู้เช่าที่ดินเพื่อการเกษตรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรรมไม่สามารถซื้อหรือเวนคืนที่ดินจากเจ้าของเดิมได้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้เช่ายังคงเป็นผู้เช่าต่อไป และจากวิกฤตการณ์ด้านที่ดิน ทำให้ราคาที่ดินสูงขึ้นมากจนอยู่ในระดับที่เป็นไปไม่ได้เมื่อคำนึงถึงศักยภาพในการใช้ที่ดินเป็นผลให้เกษตรกรเจ้าของที่ดินขายให้ผู้อื่น ละทิ้งอาชีพเกษตรกรรม หรืออาจเปลี่ยนเป็นผู้เช่าที่ดินในที่สุด ผู้เช่าเองก็อาจหมดโอกาสที่จะระดมเงินทุนมาซื้อที่ดิน สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงสภาพการเช่าที่ดินซึ่งจะเพิ่มมากขึ้น เมื่อพิจารณาถึงผู้ครอบครองที่ดินของรัฐมีจำนวนไม่ต่ำกว่าหนึ่งล้านครัวเรือน แต่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรรมสามารถจัดที่ดินได้เพียงบางส่วนเท่านั้น และหลายฝ่ายต้องการให้มีพื้นที่ป่าไม้ถึงร้อยละ 40 ของประเทศ โดยไม่ได้หาทางแก้ไขปัญหาของเกษตรกรเหล่านี้อย่างจริงจัง และที่ดินจากการจัดสรรให้แก่ราษฎรแทบจะไม่มีทำให้ช่วยเหลือด้วยการปฏิรูปที่ดินได้เพียงไม่กี่ราย

3. ขั้นตอนการดำเนินงานปฏิรูปที่ดินนั้น งานพัฒนาจำเป็นต้องมีขึ้นควบคู่กับการจัดสรรที่ดิน เพื่อให้การปฏิรูปที่ดินเกิดผลดียิ่งขึ้น การพัฒนาการเกษตรยังคงเป็นปัญหาร่วมของเกษตรกรทั่วประเทศไม่เฉพาะแต่ในเขตปฏิรูปที่ดินเท่านั้น ซึ่งต้องแก้ไขปัญหายังเป็นระบบและต่อเนื่องจากรัฐบาล มิฉะนั้นแล้วเกษตรกรก็ยังคงมีสภาพที่ยากจน มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การดำรงชีวิต นอกจากนี้การพัฒนาอาชีพนอกการเกษตร ยังมีไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ปัญหาความแตกต่างระหว่างสิทธิที่ได้จากการปฏิรูปที่ดินกับสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน สิทธิในที่ดินประการแรกมีเงื่อนไขในการจำหน่ายจ่ายโอน ตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ส่วนสิทธิในที่ดินได้ตามประมวลกฎหมายที่ดินโดยตรงนั้นมีเงื่อนไขเพียงเล็กน้อย ที่สำคัญคือมีระยะเวลาสิ้นสุดสามารถจำหน่ายจ่ายโอนได้เมื่อครบกำหนดเวลาแล้ว อีกประการหนึ่งที่แตกต่างกันคือการได้มา เกษตรกรที่ได้รับกรรมสิทธิ์ที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินจะต้องชำระค่าชดเชยหรือค่าเช่าซื้อที่ดิน ในขณะที่เกษตรกรที่ได้กรรมสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดินโดยตรงจะจ่ายเพียงค่าธรรมเนียมเล็กน้อย ความแตกต่างเช่นที่กล่าวมานี้ทำให้เกิดความสับสนในหมู่ประชาชน โดยไม่สามารถอธิบายได้ชัดเจนจำเป็นต้องปล่อยให้

เป็นเช่นนี้

5. ขาดมาตรการบางประการที่สนับสนุนงานปฏิรูปที่ดิน เช่น การกำหนดสภาพบำรุงห้องที่ในอัตราที่ก้าวหน้าและเหมาะสม การกำหนดภาษีทรัพย์สิน การกำหนดผังเมือง เฉพาะการควบคุมค่าเช่าที่ดินให้เกิดผลในทางปฏิบัติ หรือแม้แต่การลดช่องว่างระหว่างชนบทกับเมืองในด้านต่างๆ จะเห็นว่ามาตรการที่กล่าวมามีบทบาททำให้งานปฏิรูปที่ดินสามารถดำเนินไปได้ดียิ่งขึ้น แต่มาตรการเหล่านี้อยู่นอกเหนือขอบเขตหน้าที่ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่จะดำเนินการได้เอง จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล

6. ในหลักการแล้วควรกระจายที่ดินไปสู่เกษตรกรที่ยากจนไม่มีที่ดินทำกิน หรือมีที่ดินน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ แต่ในทางปฏิบัติแล้วสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแทบจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะไม่จัดสรรที่ดินให้แก่ผู้ที่ถือครองอยู่เดิมแล้ว ไม่สามารถลดเนื้อที่ของผู้ครอบครองเดิมให้เหลือเพียง 50 ไร่ เนื่องจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ผู้ครอบครองเดิม ซึ่งปกติค่าชดเชยอยู่ในระดับที่ต่ำ ทำให้เกิดความไม่ร่วมมือ นอกจากนี้ได้เปิดโอกาสให้มีการแบ่งแปลงในที่ดินที่ถือครองอยู่เดิมระหว่างสมาชิกของครัวเรือนเดียวกัน โดยผู้ครอบครองรายใหม่จะต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะเท่านั้น ที่ดินที่เหลือจริงๆจึงจะนำมาจัดสรรให้แก่ผู้อื่นได้ ทั้งนี้ก็จะต้องจ่ายค่าชดเชยมักทำให้การกระจายที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้อื่น ซึ่งไม่ใช่สมาชิกของครัวเรือนที่ครอบครองอยู่เดิมนั้นแทบจะน้อยมาก ทำให้เกิดภาวะได้เสียผลประโยชน์ระหว่างผู้มีที่ดิน ผู้ที่ไม่มีที่ดิน และเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

ทัศนคติของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกรณีส.ป.ก 4-01

ในการศึกษาทัศนคติของนักศึกษา โดยการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จำนวน 125 ราย ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

ข้อมูลทั่วไป

เพศและอายุ

จากการสัมภาษณ์ของนักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.6 เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 46.4 ส่วนอายุของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระหว่างช่วงอายุ 20-21 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมาคืออายุ 22-23 ปี ร้อยละ 28 และช่วงอายุตั้งแต่ 24 ขึ้นไป มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.4 (ตารางที่ 4)

ระดับชั้นปี

ผู้ที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 34.4 รองลงมา เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 28.8 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีร้อยละ 22.4 และผู้ที่ให้สัมภาษณ์น้อยที่สุดเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คือร้อยละ 14.4 (ตารางที่ 5)

ประเภทที่อยู่อาศัย

นักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีที่อยู่อาศัยเป็นลักษณะบ้านเดี่ยวและหอพัก คิดเป็นร้อยละ 35.2 และ 33.6 ตามลำดับ รองลงมาจะมีลักษณะที่พักเป็นตึกแถว/แฟลต ร้อยละ 16 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 4 เพศและอายุของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง

(หน่วย : คน)

เพศ	อายุ (ปี)				รวม
	17-19	20-21	22-23	24 ขึ้นไป	
ชาย	12 (9.6)	35 (28.0)	18 (14.4)	2 (1.6)	67 (53.6)
หญิง	15 (12.0)	25 (20.0)	17 (13.6)	1 (0.8)	58 (46.4)
รวม	27 (21.6)	60 (48.0)	35 (28.0)	3 (2.4)	125 (100.0)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือ ร้อยละ

ตารางที่ 5 ระดับชั้นปี

(หน่วย : คน)

ชั้นปี	จำนวน
ชั้นปีที่ 1	18 (14.4)
ชั้นปีที่ 2	28 (22.4)
ชั้นปีที่ 3	43 (34.4)
ชั้นปีที่ 4	36 (28.8)
รวม	125 (100.0)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือ ร้อยละ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6 ประเภทที่อยู่อาศัย

(หน่วย : คน)

ประเภทที่อยู่อาศัย	จำนวน
บ้านเดี่ยว	44 (35.2)
หอพัก	42 (33.6)
ทาวน์เฮาส์/คอนโดมิเนียม	15 (12.0)
ตึกแถว/เฟลต	20 (16.0)
อื่นๆ	4 (3.2)
รวม	125 (100.0)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือ ร้อยละ

ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อกรณี ส.ป.ก.4-01แหล่งที่ให้ข่าวสารของกรณี ส.ป.ก.4-01

นักศึกษารับข่าวสารที่เกี่ยวกับกรณี ส.ป.ก.4-01 จากโทรทัศน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.2 หนังสือพิมพ์รองลงมาคือร้อยละ 36 และจากวิทยุและบุคคลต่างๆน้อยที่สุด คือร้อยละ 2.4 (ตารางที่ 7)

ทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐบาลนาย ชวน หลีกภัย

นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินงานของรัฐบาลนาย ชวน หลีกภัย จากกรณีแจก ส.ป.ก.4-01 ให้กับผู้มีฐานะดีเคยเป็นเกษตรกรที่ยากจนมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 64 ส่วนนักศึกษาที่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 7.2 และมีนักศึกษาที่ไม่แสดงความคิดเห็นในกรณีนี้มีอยู่ร้อยละ 28.8 (ตารางที่ 8)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 7 แหล่งที่ให้ข่าวสารของกรณี ส.ป.ก.4-01

(หน่วย : คน)

แหล่งข่าวสาร	จำนวน
โทรทัศน์	74 (59.2)
หนังสือพิมพ์	45 (36.0)
วิทยุ	3 (2.4)
บุคคลต่างๆ	3 (2.4)
รวม	125 (100.0)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือ ร้อยละ

ตารางที่ 8 ทศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงานปฏิรูปที่ดินของรัฐบาลนาย ชวน หลีกภัย

(หน่วย : คน)

ข้อคิดเห็น	จำนวน
เห็นด้วย	9 (7.2)
ไม่เห็นด้วย	80 (64.0)
ไม่มีความคิดเห็น	36 (28.8)
รวม	125 (100.0)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือ ร้อยละ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สาเหตุหลักจากกรณีปัญหา ส.ป.ก.4-01

การปฏิรูปที่ดินในเขตจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดต่างๆที่เป็นปัญหา จนเป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนในการกล่าวถึง ส.ป.ก. 4-01 ซึ่งนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นว่าปัญหา ส.ป.ก.4-01 น่าจะมีสาเหตุมาจากสาเหตุการคอร์รัปชันเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 46.4 สาเหตุจากกฎหมายมีความยืดหยุ่นรองลงมา คิดเป็นร้อยละ 33.6 และสาเหตุจากการตีความหมายของคำว่าเกษตรกรไม่ชัดเจนน้อยที่สุด คือร้อยละ 17.6 นอกจากนี้มีนักศึกษาร้อยละ 2.4 มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า เป็นกลยุทธ์ทางการเมืองที่ฝ่ายค้านโจมตีรัฐบาล (ตารางที่ 9)

ผลของการแจก ส.ป.ก.4-01 ต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง

นักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การตัดสินใจในการเลือกตั้งที่ผ่านมาทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งน้อยลง เนื่องมาจากการแจก ส.ป.ก.4-01 ของรัฐบาล นายชวน หลีกภัย มีผลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.8 รองลงมาคือมีผลปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 40 และมีนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 12 มีความคิดเห็นว่า การแจก ส.ป.ก.4-01 ของรัฐบาลนาย ชวน หลีกภัย ไม่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา (ตารางที่ 10)

คุณสมบัติของผู้ที่น่าจะได้รับ ส.ป.ก.4-01

นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นต่อบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมน่าจะเป็นผู้ได้รับ ส.ป.ก. 4-01 ได้แก่ อันดับหนึ่งคือ เกษตรกรที่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเองคิดเป็นร้อยละ 65.6 อันดับที่สองคือ เกษตรกรที่มีฐานะยากจน คิดเป็นร้อยละ 62.4 อันดับที่สามคือ ผู้ที่มีฐานะยากจนแต่ไม่ได้ทำอาชีพเกษตร คิดเป็นร้อยละ 61.6 อันดับที่สุดคือ เกษตรกรที่มีผลผลิตเป็นสินค้าส่งออกนารายได้เข้าประเทศ คิดเป็นร้อยละ 52 (ตารางที่ 11)

การแก้ปัญหามติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536

จากการออกมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 เพื่อช่วยเร่งรัดการปฏิรูปที่ดินแก่เกษตรกรให้มีความสะดวกขึ้นแต่กลายเป็นช่องทางให้นายทุนได้รับประโยชน์มากกว่าเกษตรกร นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 80.8 คิดเห็นในการแก้ปัญหาที่ว่าควรนำมติดังกล่าวไปแก้ไขใหม่ รองลงมาร้อยละ 12 ให้ยกเลิกมันนั้นไปเลย ร้อยละ 3.2 เห็นว่าไม่ควรยกเลิกเพราะจะทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา ร้อยละ 4 คิดว่าควรมีการร่างกฎหมายใหม่เพิ่มเติม (ตารางที่ 12)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 9 สาเหตุหลักจากกรณีปัญหา ส.ป.ก4-01

(หน่วย : คน)

สาเหตุ	จำนวน
การคอร์รัปชัน	58 (46.4)
กฎหมายมีความยืดหยุ่น	42 (33.6)
คำว่าเกษตรกรมีความหมายกว้าง	22 (17.6)
อื่นๆ	3 (2.4)
รวม	125 (100.0)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือ ร้อยละ

ตารางที่ 10 ผลของการแจก ส.ป.ก.4-01 ต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง

(หน่วย : คน)

ผลการตัดสินใจในการเลือกตั้ง	จำนวน
ไม่มีผล	15 (12.0)
มีผลมากที่สุด	56 (44.8)
มีผลปานกลาง	50 (40.0)
มีผลน้อยที่สุด	4 (3.2)
รวม	125 (100.0)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือ ร้อยละ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 11 คุณสมบัติของผู้ที่น่าจะได้รับ ส.ป.ก.4-01

(หน่วย : คน)

คุณสมบัติ	อันดับ1	อันดับ2	อันดับ3	อันดับ4
เกษตรกรที่มีฐานะยากจน	41 (32.8)	78 (62.4)	-	4 (3.2)
เกษตรกรที่ไม่มีที่ดินเป็น ของตัวเอง	82 (65.6)	35 (28.0)	-	48 (38.4)
เกษตรกรที่มีผลผลิตเป็นสินค้า ส่งออกนารายได้เข้าประเทศ	-	12 (9.6)	48 (38.4)	65 (52.0)
ผู้ที่มีฐานะยากจนแต่ไม่ได้ ทำอาชีพเกษตร	2 (1.6)	-	77 (61.6)	8 (6.4)
รวม	125 (100.0)	125 (100.0)	125 (100.0)	125 (100.0)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือร้อยละ

ตารางที่ 12 การแก้ปัญหาหามติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536

(หน่วย : คน)

การแก้ปัญหา	จำนวน
ยกเลิกมติ ครม. นั้นไป	15 (12.0)
นำมติ ครม. นั้นไปแก้ไขใหม่	101 (80.8)
ไม่ควรยกเลิกมติ ครม. เพราะจะทำให้ เกิดปัญหาต่างๆตามมา	4 (3.2)
อื่นๆ	5 (4.0)
รวม	125 (100.0)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือ ร้อยละ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการยกเลิก มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536

นักศึกษาส่วนใหญ่คิดเห็นว่าถ้ามีการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 ไปแล้ว จะทำให้เกิดปัญหาการจัดแย้งระหว่างราษฎรกับรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 27.1 อันดับที่สองรองลงมาคือมีการบุกรุกป่าเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 23.1 อันดับที่สาม นายทุนมิได้รับประโยชน์จากการปฏิรูปที่ดินคิดเป็นร้อยละ 20.6 อันดับที่สุดที่สี่เกษตรกรขาดแคลนที่ดินทำกินเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 19.6 อันดับสุดท้ายการแจก ส.ป.ก.4-01 มีความยุ่งยากมากขึ้น เพียงร้อยละ 9.6 (ตารางที่ 13)

การแก้ปัญหาการครอบครองที่ดินของรัฐ ก่อนประกาศเป็นเขตการปฏิรูปที่ดิน

การแก้ปัญหาเรื่องที่ดินของรัฐที่เกษตรกรครอบครองก่อนจะประกาศเป็นเขตการปฏิรูปที่ดิน เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบกระเทือนกันทั้งสองฝ่าย มีนักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 36 คิดเห็นว่าควรแก้ปัญหาโดยให้เกษตรกรเวนคืนส่วนที่เกินสิทธิตามกฎหมายให้รัฐ รองลงมาคือให้ยึดเป็นของรัฐและนำมาจัดสรรให้เท่าๆกัน คิดเป็นร้อยละ 24 ส่วนการออกเป็นโฉนดที่ดินและการออกเป็นเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 มีน้อยที่สุด คือร้อยละ 17.6 นอกจากนี้ นักศึกษาร้อยละ 4.8 มีความเห็นเพิ่มเติมว่าควรดูความเหมาะสมและความจำเป็นของเกษตรกรก่อน(ตารางที่ 14)

ภาคที่เหมาะสมกับการปฏิรูปที่ดินและให้เอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01

ภาคที่นักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าน่าจะมีการปฏิรูปที่ดินและให้เอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 มากที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยคิดเป็นร้อยละ 79.2 รองลงมาคือภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 8.8 และน้อยที่สุดคือภาคตะวันตก ร้อยละ 3.2 (ตารางที่ 15)

ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร

นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปฏิรูปที่ดิน โดยคิดเป็นร้อยละ 96 เพราะการปฏิรูปที่ดินสามารถแก้ปัญหาความเป็นอยู่ของเกษตรกรได้มาก (มีนักศึกษาเห็นด้วยร้อยละ 69.6) แต่การปฏิรูปที่ดินที่ปฏิบัติอยู่ยังไม่ตรงกับเป้าหมายตามแผนนโยบาย ซึ่งนักศึกษาเห็นด้วยว่าการปฏิรูปที่ดินในปัจจุบันมิใช่เป็นการปฏิรูปที่ดินที่แท้จริง คิดเป็นร้อยละ 84 และนักศึกษาส่วนใหญ่คิดเห็นว่ารัฐบาลควรดำเนินการปฏิรูปที่ดินให้เร็วขึ้น ส่วนการออกมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 เพื่อช่วยเร่งรัดการปฏิรูปที่ดิน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งจนไวสำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 13 ผลการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536

(หน่วย : คน)

การยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ.2536	จำนวน
นายทุนไม่ได้รับประโยชน์จากการปฏิรูปที่ดิน	41 (20.6)
การแจก ส.ป.ก.4-01มีความยุ่งยาก	19 (9.6)
เกษตรกรขาดแคลนที่ดินทำกินเพิ่มขึ้น	39 (19.6)
มีการบุกรุกป่าเพิ่มขึ้น	46 (23.1)
เกิดปัญหาการขัดแย้งระหว่างราษฎรกับรัฐบาล	54 (27.1)
รวม	199 (100.0)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือร้อยละ

ตารางที่ 14 การแก้ปัญหาการครอบครองที่ดินของรัฐก่อนประกาศเป็นเขตการปฏิรูปที่ดิน

(หน่วย : คน)

การแก้ปัญหาการถือครองที่ดิน	จำนวน
ออกเป็นโฉนดที่ดินหรือน.ส.3	22 (17.6)
เวนคืนส่วนที่เกินสิทธิตามกฎหมาย	45 (36.0)
ยึดเป็นของรัฐฯและนำมาจัดสรรให้เท่าๆกัน	30 (24.0)
ออกเป็นเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01	22 (17.6)
อื่นๆ	6 (4.8)
รวม	125 (100.0)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือร้อยละ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 15 ภาคที่เหมาะสมกับการปฏิรูปที่ดินและให้ออกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01

(หน่วย : คน)

ภาค	จำนวน
ภาคเหนือ	11 (8.8)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	99 (79.2)
ภาคตะวันออก	5 (4.0)
ภาคตะวันตก	4 (3.2)
ภาคใต้	5 (4.0)
รวม	125 (100.0)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือร้อยละ

ให้แก่เกษตรกรและแก้ปัญหาการบุกรุกป่านั้น นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 46.4 แต่มีนักศึกษาร้อยละ 32.8 ไม่ทราบหรืออาจไม่มีความเห็นกับมตินี้ มีมากกว่านักศึกษาที่เห็นด้วยกับมติดังกล่าว เพียงร้อยละ 20.8 สำหรับการออกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 ทำให้เกษตรกรมีความรู้สึกมั่นคงในอาชีพมากขึ้นและสามารถแก้ปัญหาต่างๆได้ (นักศึกษาร้อยละ 76) โดยที่เอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01 ไม่ควรนำไปใช้ประกันเงินกู้ ซึ่งนักศึกษาร้อยละ 80 เห็นด้วยถึงร้อยละ 80 และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมควรออกเป็นเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 ดีกว่าการออกโฉนดหรือ นส.3 ซึ่งนักศึกษาเห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 50.4 รองลงมาไม่เห็นด้วยร้อยละ 28 และมีส่วนหนึ่งคือร้อยละ 21.6 ไม่ทราบหรือไม่มีความเห็น (ตารางที่ 16)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 16 ทักษะคตินักศึกษาที่มีต่อนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(หน่วย : คน)

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่ทราบ	รวม
ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปฏิรูปที่ดิน	120 (96.0)	2 (1.6)	3 (2.4)	125 (100.0)
การดำเนินงานปฏิรูปที่ดินช้าเกินไปไม่ทันกับความต้องการของประชาชน	100 (80.0)	11 (8.8)	14 (11.2)	125 (100.0)
การปฏิรูปที่ดินที่ทำอยู่ในปัจจุบันไม่ใช่การปฏิรูปที่ดินที่แท้จริง	105 (84.0)	5 (4.0)	15 (12.0)	125 (100.0)
มติกรม. 4 พ.ศ. 36 ช่วยเร่งรัดการปฏิรูปที่ดินให้เกษตรกรและแก้ปัญหาการบุกรุกป่า	26 (20.8)	58 (46.4)	41 (32.8)	125 (100.0)
วิธีการปฏิรูปที่ดินสามารถแก้ปัญหาความเป็นอยู่ของเกษตรกรได้มาก	87 (69.6)	30 (24.0)	8 (6.4)	125 (100.0)
รัฐควรทำการปฏิรูปที่ดินส่วนใหญ่ในท้องของรัฐ	83 (66.4)	27 (21.6)	15 (12.0)	125 (100.0)
เอกสารสิทธิ์สามารถแก้ปัญหาให้กับเกษตรกร	87 (69.5)	28 (22.4)	10 (8.0)	125 (100.0)
เอกสารสิทธิ์ส.ป.ก.4-01ไม่ควรนำไปใช้ประกันเงินกู้และจำนอง	100 (80.0)	8 (6.4)	17 (13.6)	125 (100.0)
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินควรออกเป็นโฉนดหรือสน.3 จะเป็นผลดีกว่าออกเอกสารสิทธิ์ส.ป.ก.4-01	35 (28.0)	63 (50.4)	27 (21.6)	125 (100.0)
ผู้ที่ได้รับเอกสารสิทธิ์ส.ป.ก.4-01 จะมีความรู้สึกว่ามี ความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรรมมากขึ้น	95 (76.0)	13 (10.4)	17 (13.6)	125 (100.0)
การแบ่งที่ดินเพื่อผู้ที่ได้รับเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01เข้าทำประโยชน์ควรทำให้เร็วมากขึ้น	97 (77.6)	16 (12.8)	12 (9.6)	125 (100.0)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่ทราบ	รวม
การออกเอกสารสิทธิ์ส.ป.ก.4-01มี ขั้นตอนที่ยุ่งยากและก่อให้เกิดคอร์รัปชัน หรือการให้เงินได้โตะแก่เจ้าหน้าที่ได้	109 (87.2)	7 (5.6)	9 (7.2)	125 (100.0)
การเร่งรัดการปฏิรูปที่ดินในที่ดินของ รัฐทำให้เกิดการบุกรุกป่าเพิ่มขึ้น	82 (65.6)	22 (17.6)	21 (16.8)	125 (100.0)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือร้อยละ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปผลการศึกษา

นับว่าการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะมีบทบาทในการพัฒนาชนบทมากขึ้นเรื่อยๆ มีการแก้ไขกฎหมายการปฏิรูปที่ดิน เพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532 เพื่อขยายขอบเขตการจัดสรรที่ดินในการปฏิรูปที่ดินให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วเหมาะกับภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เกษตรกรต้องเผชิญปัญหา การดำเนินงานจะมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ถ้าหากหลายฝ่ายมีความร่วมมือ และผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจแนวคิดและความหมายของการปฏิรูปที่ดินทั้งในด้านเนื้อหาและขอบเขตของหน้าที่รับผิดชอบ แต่ถ้าผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ได้สนใจที่จะปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติเฉพาะผลประโยชน์ส่วนตัวเท่านั้น การดำเนินงานปฏิรูปที่ดินก็จะเกิดปัญหาและไม่บรรลุตามเป้าหมาย อย่างเช่นกรณีเกิดปัญหาการแจก ส.ป.ก.4-01 ให้กับผู้มีฐานะดีในจังหวัดต่างๆ ทางภาคใต้ของรัฐบาลที่ผ่านมา (รัฐบาลของนายชวน หลีกภัย) ซึ่งไม่ตรงกับแนวทางนโยบายและวัตถุประสงค์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมทำให้การแจก ส.ป.ก.4-01 ในครั้งนั้นกลายเป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์และเกิดปฏิกิริยาในหมู่สาธารณชน ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษาทัศนคติต่อกรณี ส.ป.ก.4-01 ของนักศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 อายุอยู่ในระหว่าง 20-22 ปี และได้รับข่าวสารกรณี ส.ป.ก.4-01 จากโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ นักศึกษาไม่เห็นด้วยกับการแจก ส.ป.ก. 4-01 ของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ให้กับผู้มีฐานะดี ถึงแม้ว่าจะเคยเป็นเกษตรกรที่ยากจนมาก่อน และถือว่าการแจก ส.ป.ก. 4-01 ในครั้งนั้นมาจากสาเหตุการคอร์รัปชันเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้การแจก ส.ป.ก. 4-01 ของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย มีผลมากที่สุดต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งของประชาชนที่ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งน้อยลง

จากมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 ที่เป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เกิดปัญหา ส.ป.ก.4-01 เนื่องจากมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 เป็นการเร่งรัดการปฏิรูปที่ดินให้มีความคล่องตัวขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็กลายเป็นช่องทางการทำประโยชน์ของนายทุน นักศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นในการแก้ปัญหานี้ว่า ควรนำมติดังกล่าวไปแก้ไขใหม่ และถ้ามีการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 นั้นไปเลย จะทำให้เกิดปัญหาการขัดแย้งระหว่างราษฎรกับรัฐบาลมากที่สุดคือ การแก้ปัญหาคารบครองที่ดินเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของเกษตรกรก่อนจะประกาศเป็นเขตการปฏิรูปที่ดินนั้น เป็นไปค่อนข้างยากที่จะไม่ให้เกิดการกระทบกระเทือนทั้ง 2 ฝ่าย และถ้าให้เกษตรกรเวนคืนส่วนที่เกินสิทธิตามกฎหมายให้แก่รัฐนั้น ในทางปฏิบัติแล้วเป็นไปยากมาก ส่วนภาคที่เหมาะสมในการปฏิรูปที่ดินและให้ออกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01 มากที่สุดคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน

ข้อเสนอแนะ

จากปัญหากรณี ส.ป.ก.4-01 ของรัฐบาลที่ผ่านมา (รัฐบาลของนาย ชวน หลีกภัย) กลายเป็นข้อวิพากษ์วิจารณ์ ประชาชนมีทัศนคติต่อกรณี ส.ป.ก.4-01 ต่างๆ นานา ทำให้หลายฝ่ายเกิดความขัดแย้งกัน ซึ่งจะเห็นว่าสาเหตุหลักส่วนใหญ่เนื่องมาจากกฎหมายมีความยืดหยุ่นมากกว่า ดังนั้นสิ่งที่ควรจะต้องเร่งทำในขณะนี้คือการแก้ปัญหาจริงๆ ไม่ใช่เพียงการหาร่วมกันระหว่าง กรมที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน และกรมป่าไม้ เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะเขตป่าสงวนทับที่ดินทำกินของราษฎร เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น แต่ควรแก้ปัญหาถึงขั้นรากฐานของสาเหตุด้วย ซึ่งมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพิจารณาในการแก้ปัญหาดังนี้

1. ควรมีการทบทวน มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 ถึงแม้ว่าหลักการจะดี แต่ด้านวิธีการกำหนดมีข้อผิดพลาดมาก เพราะเป็นการเปิดช่องทางการนำเอาที่ดินที่ผิดกฎหมาย เช่น ที่ดินที่เป็นภูเขา เนินเขา มีซึ่งตามกฎหมายแล้วไม่สามารถที่จะไปออกเป็นหนังสือสำคัญใดๆ แต่การอ้างมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 ให้เข้าไปพิสูจน์สิทธิที่สามารถนำไปออกเป็นโฉนดหรือสน.3 ได้ เจ้าหน้าที่เองก็เต็มใจออกให้โดยอ้างตามมติดังกล่าว และมีการรับเงินจากราษฎรในการออกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01 เพื่อให้เป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้น มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ.2536 จึงเป็นเสมือนเครื่องมือให้นายทุนแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง ดังนั้นควรที่จะนำมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 ไปแก้ไขใหม่ดีกว่าการยกเลิกมันไปเลย เนื่องจากมติดังกล่าวยังมีส่วนที่อยู่บ้าง โดยที่รัฐบาลควรให้เข้าซื้อที่ดินแทนการแจกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01 แต่การเข้าซื้อนั้นจะต้องมีมาตรการควบคุมด้วย และเอาเงินที่ได้จากการเข้าซื้อมาพัฒนาที่ดินเหล่านี้กลับคืนไปให้เกษตรกรอีกทีหนึ่ง หรืออาจกำหนดหลักเกณฑ์ว่าคนที่เข้าซื้อที่ดินได้ต้องอยู่มาก่อนไม่น้อยกว่า 3-4 ปี เพื่อพิสูจน์ว่าเกษตรกรทำกินในที่ดินนั้นจริงๆ และเมื่อเช่าครบ 3 ปีจึงมีสิทธิเข้าซื้อได้

2. จากมาตรา 30 วรรคที่ 3 ถ้าเกษตรกรได้ครอบครองที่ดินก่อน พ.ศ. 2510 ให้เรียกเก็บเฉพาะค่าธรรมเนียมในการโอนและรังวัด และเสียค่าปรับปรุงพัฒนาที่ดินที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมดำเนินการให้ตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 50 ไร่ โดยเบื้องต้นต้องตรวจสอบว่าเป็นเกษตรกรจริง เพราะกฎหมายกำหนดไว้ว่าต้องประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก พวกที่สองเป็นเกษตรกรแต่ขาดคุณสมบัติก็ต้องตรวจสอบเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เช่น เอาโฉนดไปตรวจสอบที่กรมที่ดิน และต้องมีบัตรตรวจสอบ นส.3 ตรวจสอบจากภูมิสำเนา เพราะที่ดินที่ได้รับต้องมีภูมิสำเนาเดียวกับผู้ครอบครองที่ดินนั้น แต่ถ้าย้ายภูมิสำเนามาต้องอยู่เกิน 5 ปี มาตรการที่สำคัญอีกสิ่งหนึ่งที่เราควรทำคือ การตีประกาศรายชื่อ ให้สังคมวิพากษ์วิจารณ์เพื่อตรวจสอบอีกทีหนึ่ง หากพบว่าขาดคุณสมบัติก็ให้ถอนสิทธิออกไป

3. ที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะทำการแบ่งแยก หรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นไม่ได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม จากกรณีนี้เป็นเหตุให้กลายเป็นปัญหาที่สะสมมาจนถึงทุกวันนี้ ถ้าพิจารณาตามหลักการแล้วเป็นสิ่งดี เพราะที่ดินนี้ห้ามโอน ขณะเดียวกันการห้ามโอนทำให้การที่จะกำหนดให้เกษตรกรเช่าซื้อที่ดิน ซึ่งไม่มีใครอยากเช่าซื้อที่ดินนั้น เพราะสิทธิเหมือนกับการได้ ส.ป.ก.4-01 ซึ่งไม่ต้องจ่ายเงินก็เข้าทำกินได้ แต่การเช่าซื้อต้องจ่ายเงินให้รัฐ ทำให้เกิดเบื้ออาชีพเกษตรกรไม่ได้ ดังนั้นสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมควรปรับปรุงข้อกำหนดเพิ่มเติมว่า ถ้าซื้อขายแล้วต้องทำการเกษตรเท่านั้น

4. จากการดำเนินงานที่ผ่านมาของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในส่วนของการพัฒนาให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีทั้งในแบบสงเคราะห์และแบบให้เงินทุนหมุนเวียน เพื่อจูงใจให้เกษตรกรรักษาที่ดินทำกินไว้ และแก้ไขปัญหาระหนี้สินของเกษตรกรยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร มีความล่าช้า แนวทางหนึ่งที่คาดว่าจะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ คือ การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งกองทุนนี้จะเป็นศูนย์รวมของกิจกรรมในหมู่บ้าน ช่วยให้เกษตรกรมีจิตสำนึกผูกพันกับที่ดินทำกินและเสริมสร้างแนวคิดให้เกษตรกรพึ่งตนเอง ร่วมกันคิดร่วมกันทำ ในการแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชน โดยการระดมทุนซึ่งทุนในที่นี้รวมทั้งเงินและสิ่งที่ไม่ใช่เงิน เช่น ความรู้ ความสามารถ ไร่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มสมาชิก และลดการพึ่งปัจจัยหรือทุนจากภายนอกให้น้อยลง

เอกสารอ้างอิง

กันศิษย์ กระจวัฒน์ . 2538 . “การจัดที่ดินในที่ของรัฐและเอกชน” . เอกสารประกอบการ
บรรยาย หลักสูตรฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ปฏิรูปที่ดิน . 15 (203) : น. 20-23 .

เดลินิวส์ . 2538 . กรุงเทพมหานคร : 29 กรกฎาคม 2538 . น. 17 .

ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ . 2529 . การปฏิรูปที่ดินกับการพัฒนาประเทศ .

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร . มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ . (โรเนียว)

นิรนาม . 2537 . “เรื่องจากปก” เดอะเนชั่น สดุดีชาติ . (30 เมษายน- 6 พฤษภาคม) : น. 6 .

_____ . 2538 ก . “ส.ป.ก. 4-01 ใครคือเกษตรกร” . ฟรีพเพอร์ตี มาร์เก็ต .

(มิถุนายน 2538) : น. 147-150 .

_____ . 2538 ข . “คอลัมภ์การเมือง” . ผู้จัดการ . (7 สิงหาคม 2538) : น. 12-13 .

_____ . 2538 ค . “คอลัมภ์จากปก” . ดอกระเบียงการเมือง . (30 เมษายน-6 พฤษภาคม)

: น. 6 .

_____ . 2538 ง . “สัมภาษณ์คนพิเศษ” . เดอะเนชั่นสดุดีชาติ . (ธันวาคม 2538)

: น. 12 .

บุญวงศ์ ไทยอุดด่าห์ . (2538) . “คุณภาพสังคม” . ฐานสำคาน์วิจารณ์ . (25-28 มิถุนายน)

: น. 29-30 .

ผู้จัดการ . 2538 . กรุงเทพมหานคร : 11 สิงหาคม 2538 . น.14 .

มลฤดี นิพันธุ์พงษ์ . 2530 . การคัดเลือกพื้นที่เพื่อประกาศเขตปฏิรูปที่ดิน . กรุงเทพมหานคร :

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท . จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาโนชณ์ คูวารกุล . 2524 . “ความสำคัญของการถือครองที่ดินทางการเกษตร” .

การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรผู้ไร้ที่ทำกิน . 5 (เมษายน-มิถุนายน 2538) : น. 2 .

สุทธิพร จีระพันธุ์ . 2536 . การปฏิรูปที่ดินในประเทศไทย . กรุงเทพมหานคร :

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม . กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ .

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม . 2534 . สรุปรายงานการสัมมนาเรื่องแนวทางการ

ปฏิรูปที่ดินในอนาคต . กรุงเทพมหานคร . โรงพิมพ์สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อ

เกษตรกรรม .

_____ . 2536 . การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม . กรุงเทพมหานคร .

โรงพิมพ์สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม .

_____ . 2537 . พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไข

เพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532 . กรุงเทพมหานคร . โรงพิมพ์กระทรวงเกษตรและ

สหกรณ์ .

_____ . 2538 ก . ปฏิรูปที่ดินเพื่อชาวนาชาวไร่ผู้ไร้ที่ทำกิน . กรุงเทพมหานคร .

โรงพิมพ์สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม .

_____ . 2538 ข . นโยบายการดำเนินงานปฏิรูปที่ดิน . กรุงเทพมหานคร .

โรงพิมพ์สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม .

อานนท์ ธนูพาณิชย์ . 2538 . “ส.ป.ก. 4-01 ศึกในอก ของชายชื่อ ชวน” . เดอะเนชั่นสุดสัปดาห์ .

(31 มีนาคม - 6 เมษายน 2538) : น. 14-16 .

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. บทนิยาม

1.1 เขตปฏิรูปที่ดิน หมายถึง เขตที่ดินที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

1.2 ที่ดินของรัฐ หมายถึง บรรดาที่ดินทั้งหลายอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินหรือสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามประมวลว่ากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้อนุมัติให้บุคคลเข้าอยู่อาศัยหรือทำประโยชน์ ตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ

1.3 เจ้าของที่ดิน หมายถึง ผู้มีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน

1.4 เกษตรกรรม หมายถึง การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจการอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดและอนุมัติให้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

1.5 สถาบันเกษตรกร หมายถึง กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร ชุมชนสหกรณ์การเกษตรตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์

1.6 เกษตรกร หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักและให้หมายความรวมถึงบุคคลผู้ยากจนหรือผู้จบการศึกษาทางเกษตรกรรม หรือผู้เป็นบุตรของเกษตรกรซึ่งไม่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นของตนเองและประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาด้วย

1.7 เจ้าของที่ดินผู้ประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเอง หมายถึง เจ้าของที่ดินผู้ซึ่งดำเนินการผลิตด้านเกษตรกรรม โดยเป็นผู้ลงทุนและได้ผลประโยชน์จากการผลิตนั้น โดยตรงและไม่เป็นผู้ให้เช่าที่ดินนั้น

1.8 บุคคลในครอบครัวเดียวกัน หมายถึง คู่สมรสและผู้สืบสันดานที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

1.9 พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายถึง ผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้

2. มาตรการต่างๆ ที่สำคัญ

2.1 มาตรา 25 การกำหนดเขตที่ดินให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินตามวรรคหนึ่งให้กำหนดเฉพาะที่ดินที่จะดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเว้นแต่ในกรณีที่จำเป็นจะถือเขตของตำบลหรืออำเภอเป็นหลักก็ได้ โดยให้ดำเนินการกำหนดเขตปฏิรูปที่ดินในเขตท้องที่อำเภอที่มีเกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเอง หรือมีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ หรือต้องเช่าที่ดินของผู้อื่นประกอบเกษตรกรรม ตลอดจนถึงมีผลต่อไร่น้ำเป็นเกณฑ์ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในการจัดอันดับความสำคัญในการกำหนดเขตก่อนหลัง ในกรณีที่ดินของตำบลหรืออำเภอเป็นเขตปฏิรูปที่ดินนั้น ให้หมายถึงเฉพาะที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ให้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโดยไม่ชักช้า และให้ดำเนินการสำรวจที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และวางโครงการเพื่อดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในท้องที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักร ให้เสร็จภายในสามปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

2.2 มาตรา 28 ภายในระยะเวลาสามปี นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินตามมาตรา 25 ใช้บังคับ ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายด้วยประการใดๆ หรือก่อให้เกิดภาระติดพันใดๆ ซึ่งที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการ หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมาย

ในกรณีที่ส.ป.ก. จัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินนั้น ถ้ามีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนความในวรรคหนึ่งและเป็นทรัพย์สินหรือสิ่งทีก่อให้เกิดความเสียหายหรือกีดขวางการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ให้คณะกรรมการหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินทำการรื้อถอนเสียได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินไม่ปฏิบัติตาม ให้คณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายมีอำนาจดำเนินการรื้อถอนโดยเจ้าของ หรือผู้ครอบครองที่ดินดังกล่าวจะเรียกร้องค่าเสียหายไม่ได้ และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนนั้นด้วย

2.3 มาตรา 29 ในกรณีที่เจ้าของที่ดินรายใดแสดงว่าตนได้ประกอบเกษตรกรรมในที่ดินด้วยตนเองเกินกว่าหนึ่งพันไร่อยู่แล้ว ไม่ต่ำกว่าหนึ่งปีก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และมีความประสงค์จะประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเองในที่ดินนั้นต่อไป ให้คณะกรรมการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

2.3.1 ได้ลงทุนในกิจกรรมการเกษตรในที่ดินนั้นไปแล้วเป็นจำนวนมาก และการลงทุนนั้นได้กระทำไปด้วยการส่งเสริมของรัฐ

2.3.2 เป็นการประกอบการเพื่อพัฒนาวิทยาการเกษตรแผนใหม่ หรือที่ยังมีความต้องการอยู่มากภายในประเทศหรือเพื่อการส่งออก

2.3.3 การที่จะประกอบกิจการได้ต่อไปนั้น จะต้องมีลักษณะที่ช่วยพัฒนาการเกษตร และช่วยเหลือเกษตรกรในด้านปัจจัยการผลิต เพื่อส่งเสริมผลผลิตการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรได้อย่างกว้างขวางในเรื่องการสาธิต และเป็นตลาดรับซื้อผลผลิตเกษตรกรรมจากเกษตรกรโดยตรง

2.3.4 เมื่อพ้นสิบห้าปีหากสถาบันเกษตรกรมีความต้องการและสามารถที่จะเป็นผู้ถือหุ้นในกิจการนั้น เจ้าของที่ดินต้องยินยอมให้สถาบันเกษตรกรถือหุ้นในกิจการนั้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด ทั้งนี้ให้เป็นไปตามวิธีการและรายละเอียดที่คณะกรรมการกำหนด เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 มาตรา 30 ในการจัดที่ดินให้เกษตรกรตามวรรคสาม ถ้าเกษตรกรได้เข้าครอบครองที่ดินดังกล่าวก่อน พ.ศ. 2510 ให้เรียกเก็บเฉพาะค่าธรรมเนียมในการโอนและรังวัดและค่าปรับแรงพัฒนาที่ดินที่ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมดำเนินการให้ตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนดเฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 50 ไร่ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีอำนาจจัดให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ตามขนาดการถือครองในที่ดินดังกล่าวต่อไปนี้

2.4.1 จำนวนที่ดินไม่เกิน 50 ไร่ สำหรับเกษตรกรและบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งประกอบเกษตรกรรมอย่างอื่น นอกจากเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ใหญ่

2.4.2 จำนวนที่ดินไม่เกิน 100 ไร่ สำหรับเกษตรกรและบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งใช้ประกอบเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ใหญ่ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนด

2.4.3 จำนวนที่ดินที่คณะกรรมการเห็นสมควรสำหรับสถาบันเกษตรกรรม ทั้งนี้โดยคำนึงถึงประเภทและลักษณะการดำเนินงานของสถาบันเกษตรกรรมนั้นๆ

2.5 มาตรา 39 ที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะทำการแบ่งแยก หรือโอนสิทธิที่ดินนั้น ไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรมหรือโอนไปยังสถาบันเกษตรกร หรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่อไป ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

3. มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 ในส่วนวิธีการมีดังนี้

3.1 เมื่อราษฎรได้รับเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01 ตามวิธีการปฏิรูปที่ดินแล้วเห็นว่าตนเองมีสิทธิครอบครองมาก่อนการกำหนดเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือเขตป่าไม้ถาวรมีสิทธิยื่นคำร้องขอพิสูจน์สิทธิของตนต่อคณะกรรมการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะแต่งตั้งขึ้น

3.2 คณะกรรมการที่รัฐมนตรีจะแต่งตั้งขึ้นประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ป่าไม้จังหวัด นายอำเภอประจำท้องที่ และกรรมการอื่นที่รัฐมนตรีเห็นสมควรไม่เกิน 3 นาย โดยมีปฏิรูปที่ดินจังหวัดเป็นกรรมการเลขานุการ

3.3 การพิจารณาหลักฐานของราษฎรในการพิสูจน์สิทธิ ให้พิจารณาจากหลักฐานที่เป็นเอกสารของทางราชการหากหลักฐานไม่ชัดเจน ให้ใช้ช่างภาพถ่ายทางอากาศโครงการ VAP-16 เป็นหลักฐานในการพิสูจน์สิทธิ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4 ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติว่า ราษฎรผู้ครอบครองที่ดินมาก่อนการกำหนด เป็นป่าสงวนแห่งชาติหรือป่าไม้ถาวรให้ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ส่งบัญชีรายชื่อ พร้อมทั้งเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01 ให้กรมที่ดินออกเอกสารสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดินให้แก่ ผู้ที่ยื่นคำร้องต่อไป การส่งเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 ให้ดำเนินการภายในระยะเวลา 30 วัน นับตั้งแต่วันที่คณะกรรมการมีมติ

3.5 ที่ดินเขตชุมชนที่เป็น หมู่บ้านถาวร ชุมชนพาณิชยกรรม สถานที่ราชการ ศาสนสถาน สาธารณูปโภคต่างๆ ให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมออกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01 ให้ และส่งเอกสารนั้นให้กรมที่ดินออกเอกสารสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

3.6 กรมป่าไม้ กรมที่ดิน และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อาจจะ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการให้ราษฎรปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นตามความเหมาะสมในที่ดินที่สำนักงาน การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมออกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01 ก่อนส่งเอกสารดังกล่าวให้กรมที่ดิน ออกเอกสารสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. “จากการปฏิรูปที่ดินในจังหวัดภูเก็ต และจังหวัดต่างๆที่มีการให้ ส.ป.ก.4-01 กับผู้ที่มีฐานะดีเคยเป็นเกษตรกรที่ยากจนมาก่อน” ตามที่เป็นข่าวและรัฐบาลกระทำไปนั้นท่านเห็นด้วยหรือไม่

- () เห็นด้วย () ไม่มีความคิดเห็น
() ไม่เห็นด้วย

3. จากกรณีการปฏิรูปที่ดินที่จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดต่างๆซึ่งมีผู้ถือครองที่ดินของรัฐที่มีฐานะดีได้รับการจัดที่ดินจนเป็นข่าวดังที่ใครๆก็พูดถึง ส.ป.ก.4-01 ท่านคิดว่าสาเหตุหลักมาจากอะไร

- () การคอร์รัปชัน
() กฎหมายมีความยืดหยุ่น
() คำว่าเกษตรกรมีความหมายกว้างทำให้ตีความหมายไม่ชัดเจน
() อื่นๆระบุ.....

4. ท่านคิดว่า การแจก ส.ป.ก.4-01 ของรัฐบาล นายชวน หลีกภัย มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งที่ผ่านมาหรือไม่ ที่ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ ได้รับเลือกตั้งน้อยกว่าที่คาดไว้

- () ไม่มีผล () มีผลปานกลาง
() มีผลมากที่สุด () มีผลน้อยที่สุด

5. ท่านคิดว่าบุคคลในข้อใดที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมากที่สุด ที่น่าจะได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดิน (ใส่หมายเลขเรียงตามลำดับมากไปน้อย)

- () เกษตรกรที่มีฐานะยากจน
() เกษตรกรที่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเอง
() เกษตรกรที่มีผลผลิตเป็นสินค้าส่งออกนารายได้เข้าประเทศ
() ผู้ที่มีฐานะยากจน แต่มิได้ทำอาชีพเกษตร

6. จากมติ ครม. 4 พ.ค. 36 เป็นการเร่งรัดการปฏิรูปที่ดินให้แก่เกษตรกรคลองขึ้น แต่เป็นช่องทางให้นายทุนไปกว้านซื้อที่ดินเหล่านั้นเพื่อออกเป็นโฉนดได้ (เนื่องจากมติ ครม.4 พ.ค.36 ได้ระบุว่าที่ดินที่ราษฎรครอบครองก่อนประกาศเป็นเขตป่าสงวนฯก็ให้นำหลักฐานไปออกเป็นโฉนด) ท่านคิดว่าควรจะแก้ปัญหานี้อย่างไร

- () ยกเลิกมติครม.นั้นไป () นำมติครม.นั้นไปแก้ไขใหม่
() ไม่ควรยกเลิกมติ ครม.เพราะจะทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา
() อื่นๆระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. จากข้อ 6. ถ้ามีการยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 4 พฤษภาคม 2536 ไปแล้วท่านคิดว่า จะทำให้เกิดผลอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1ข้อ)

- () นายทุนไม่ได้รับประโยชน์จากการปฏิรูปที่ดิน
- () การแจกส.ป.ก.4-01มีความยุ่งยาก
- () มีการบุกรุกป่าเพิ่มขึ้น
- () เกิดปัญหาการขัดแย้งระหว่างราษฎรกับรัฐบาล
- () เกษตรกรขาดแคลนที่ดินทำกินเพิ่มขึ้น

8. ที่ดินของรัฐและมีเกษตรกรถือครองอยู่แล้วก่อนที่จะประกาศเป็นเขตการปฏิรูปที่ดิน ท่านคิดว่าน่าจะแก้ไขอย่างไรมิให้เกิดการกระทบกระเทือน

- () ออกเป็นโฉนดที่ดินหรือน.ส.3
- () เว้นกินส่วนที่เกินสิทธิตามกฎหมาย
- () ยึดเป็นของรัฐและนำมาจัดสรรให้เท่าๆกัน
- () ออกเป็นเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01
- () อื่นๆระบุ.....

9. ท่านคิดว่าภาคใต้น่าจะมีการปฏิรูปที่ดินและให้เอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก.4-01มากที่สุด

- () ภาคเหนือ
- () ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- () ภาคตะวันออก
- () ภาคตะวันตก
- () ภาคใต้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ท่านมีความเห็นอย่างไรต่อข้อความต่อไปนี้ คือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือไม่ทราบ

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่ทราบ
1. ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปฏิรูปที่ดิน
2. การดำเนินงานปฏิรูปที่ดินช้าเกินไปไม่ทันกับความต้องการ การของประชาชน
3. การปฏิรูปที่ดินที่ทำอยู่ในปัจจุบันไม่ใช่การปฏิรูปที่ดิน ที่แท้จริง
4. มติกรม. 4 พ.ศ. 36 ช่วยเร่งรัดการปฏิรูปที่ดินให้เกษตรกร และแก้ปัญหาการบุกรุกป่าไม้
5. วิธีการปฏิรูปที่ดิน สามารถแก้ปัญหาความเป็นอยู่ของ เกษตรกรได้มาก
6. รัฐควรทำการปฏิรูปที่ดินส่วนใหญ่ในของรัฐ
7. เอกสารสิทธิสามารถแก้ปัญหา(ทางด้านการประกอบ อาชีพ) ให้กับเกษตรกร
8. เอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 ไม่ควรจะนำไปใช้ประกันเงินกู้ และจำนอง
9. สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน ควรจะออกเป็น นส.3 หรือ โฉนด จะเป็นผลดีกว่าออกเป็นเอกสารสิทธิส.ป.ก.4-01
10. ผู้ที่ได้รับเอกสารสิทธิส.ป.ก.4-01 จะมีความรู้สึกว่ามี มั่นคงในการประกอบอาชีพเกษตรกรมากขึ้น
11. การแบ่งที่ดินถาวร เพื่อผู้ได้รับเอกสารสิทธิส.ป.ก.4-01 จะได้เข้าทำประโยชน์ ควรจะทำให้เร็วมากขึ้น
12. การออกเอกสารสิทธิ ส.ป.ก.4-01 มีขั้นตอนที่ยุ่งยากและ ก่อให้เกิดคอร์รัปชันหรือการให้เงินใต้โต๊ะแก่เจ้าหน้าที่ได้
13. การเร่งรัดการปฏิรูปที่ดินในของรัฐทำให้เกิดการบุกรุกป่า เพิ่มขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้